

Talouden rattaista on siivottu soraa

Metaforiset ilmaukset Petteri Orpon vuoden 2025 puheissa

Eemeli Katajaniemi

Pro gradu -tutkielma

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Helmikuu 2026

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck –järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Kielen opettamisen ja oppimisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Eemeli Katajaniemi

Talouden rattaista on siivottu soraa: Metaforiset ilmaukset Petteri Orpon vuoden 2025 puheissa

Sivumäärä: 56

Tässä tutkielmassa tarkastelen kokoomuspoliitikko Petteri Orpon kielellistä ilmaisua metaforien näkökulmasta. Aineistona toimii Orpon vuonna 2025 pitämät puheet, joiden litteraatit löytyvät julkaistuna kokoomuksen omilta nettisivuilta. Tutkimukseni avaa, miten metaforia on mahdollista käyttää tehokkaana työkaluna poliittisten tarkoituksien edistämiseksi. Pääasiallisina tavoitteina on analysoida Orpon käyttämiä metaforia puheiden sisältökontekstin näkökulmasta sekä pohtia niiden monimerkityksisyyksiä ja yhteyttä Orpon ja kokoomuksen harjoittamaan politiikkaan. Pyrin tutkimuksellani nostamaan esille, kuinka valtaa käyttävien ihmisten kielellinen ilmaisu on olennainen lingvistisen tutkimuksen kohde.

Tutkimukseni asettuu semantiikan, eli merkitysoopin alalle. Tutkimukseni nojaa kognitiiviseen metaforateoriaan, jonka George Lakoff ja Mark Johnson esittelivät teoksessaan *Metaphors we live by* (1980). Teoria osoittaa metaforien suuren merkittävyyden ihmisten kognitiivisessa toiminnassa ja sitä kautta myös yhteiskunnassa. Teorian mukaan metaforat eivät ole pelkkä lyriikan tai proosan keino, vaan olennainen osa ihmisen ajattelua ja käsitteiden muodostamista. Tutkimuksen metodina toimii laadullinen aineistopohjainen kielentutkimus. Luokittelen Orpon puheista poimittuja metaforia erinäisiin ryhmiin, perinteiseen lingvistiseen analyysiin perustuen.

Poliittiselle kielelle tyypillisesti Orpon puheet sisältävät runsaasti metaforia. Orpo hahmottelee poliittisia viestejään kuvaamalla abstrakteja ilmiöitä konkreettisempina asioina. Hän kuvaa muun muassa tunteita esineiksi, vaaleja urheilutapahtumiksi ja poliittista päätöksentekoa lääketieteeksi. Talous saa Orpon puheissa monia metaforisia rakenteita hänen kuvatessa sitä muun muassa kasvina, rakennuksena ja koneena. Konkretisoinnin lisäksi Orpon käyttämät metaforat myös muokkaavat totuutta, jota hän politiikkansa kautta luo. Kasvimetäforilla poliittiset toimet voidaan maalata luonnollisiksi, urheilumetäforilla reiluiksi ja lääketiedemetäforilla taas välttämättömiksi. Valtaa käyttävät ihmiset luovat omia totuuksiaan metaforien avulla, joten politiikan metaforien ajankohtainen analyysi ja pohdinta on yhteiskunnalle tärkeää.

Avainsanat: semantiikka, metaforat, politiikka, Petteri Orpo

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen taustaa	5
1.2	Teoreettista taustaa	6
1.3	Tutkimusongelma ja tavoite	8
1.4	Suomen poliittinen järjestelmä	9
2	Aineisto	11
2.1	Puheet	11
2.2	Petteri Orpo	13
2.3	Kansallinen Kokoomus r.p.	14
2.4	Aineiston käsittely	15
3	Teoria	16
3.1	Kognitiivinen metaforateoria	16
3.2	Käsittemetafora	17
3.3	Lähde- ja kohdealue	18
3.4	Metaforien jaottelua	19
3.4.1	Suuntametaforat	19
3.4.2	Ontologiset metaforat	19
3.4.3	Rakennemetaforat	20
3.5	Metonymia	21
4	Analyysi	22
4.1	Entiteetti- ja ainemetaforat	22
4.1.1	ABSTRAKTI ASIA ON FYYSINEN ASIA	22
4.1.2	TALOUS ON KASVILLISUUTTA	26
4.1.3	POLITIIKKA JA TALOUS OVAT RAKENNUKSIA	27
4.1.4	POLITIIKKA JA TALOUS OVAT KONEITA	29
4.2	Suuntametaforat	31
4.2.1	ASIAINTILAN MUUTOS ON LIIKESUUNNAN MUUTOS	31
4.2.2	MÄÄRÄ ON KORKEUTTA	32
4.2.3	AIKA ON SIJAINTI	32

4.2.4	Muita suuntametaforia	33
4.3	Rakennemetaforat	34
4.3.1	AJATTELU ON FYYSISTÄ TYÖTÄ TAI LIIKETTÄ	34
4.3.2	POLITIIKKA ON AMMUKSILLA LATAAMISTA	37
4.3.3	POLITIIKKA ON LÄÄKETIEDETTÄ	38
4.3.4	TUNNE ON LÄMPÖ- TAI SÄÄTILA	39
4.3.5	POLITIIKKA ON URHEILUA	40
4.3.6	AJATTELU ON ETSIMISTÄ	41
4.4	Metonymia	42
4.4.1	Valtio edustaa yksilöitä	42
4.4.2	Poliittinen elin edustaa jäseniä	42
4.4.3	Muita metonymisia ilmauksia	43
4.5	Personifikaatio	44
4.5.1	Instituutioiden personifikaatio	44
4.5.2	Muut personifikaatiiviset ainekset	45
4.6	Luokittelemattomat ilmaukset	45
5	Päätäntö	48
5.1	Tiivistys löydöksistä	48
5.2	Metaforien poliittiset tarkoitusperät	51
5.3	Lopuksi	53
Lähteet		56

1 Johdanto

Tässä johdantoluvussa taustoitan tutkielmani. Luvussa 1.1 kerron, miten päädyin tutkimaan aihetta. Luvussa 1.2 alustan teoreettista pohjaa, johon tutkimus perustuu. Luvussa 1.3 tuon esille tutkimusongelman ja tutkimuksen tavoitteet. Tutkimukseni aihepiiri perustuu Suomen poliittiseen järjestelmään, jonka käyn läpi luvussa 1.4.

Tutkielman johdannon jälkeinen rakenne on seuraavanlainen: luvussa 2 kerron aineistosta ja sen käsittelytavoista sekä esittelen Petteri Orpon ja hänen edustamansa puolueen, eli kokoomuksen. Luvussa 3 tarkennan tutkimuksen teoreettista rakennetta. Luku 4 on analyysiosio, jossa tarkastelen Orpon kielellistä ilmaisua ja luku 5 on päätäntöluku, jossa kerron tutkimuksen tuloksista sekä käyn läpi päätelmiäni ja pohdintojani.

1.1 Tutkimuksen taustaa

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen metaforia poliittisessa kontekstissa. Tutkin Suomen pääministeri Petteri Orpon kielellistä ilmaisua. Analysoin Orpon vuonna 2025 pitämiä puheita ja niissä esiintyviä metaforisia ilmauksia. Olin maaliskuussa 2023 juuri saanut musiikkilyriikan metaforiin keskittyvän kandidaatintutkielmani valmiiksi ja pohdin jo seuraavan tutkielmani aihetta. Idea poliittisten metaforien tarkasteluun syntyi vuoden 2023 eduskuntavaalien aikana, jolloin muun muassa Petteri Orpo kuvasi Suomen valtion velkaa monesti *velkalaivaksi*, jonka kääntäminen vie pitkän ajan ja vaatii paljon työtä. Tuo *velkalaiva*-metafora herätti minussa ajatuksen, että poliittinen kenttä kaipaa ajankohtaista metafora-analyysia.

Olen sekä nuorena että koko aikuiselämäni ajan seurannut kotimaista politiikkaa, joten poliittinen konteksti tuntui luontevalta valinnalta tutkielmani aihealueeksi. Pohdin pitkään tutkimuksen rajausta, etenkin sitä, keiden poliitikkojen kieltä tarkastelisin. Koin, että jos valitsen yhden poliitikon omiin kokemuksiini perustuvan mielenkiinnon pohjalta, niin tämän kaltaisella henkilöön kiinnittyvällä tutkimuksella olisi vaara huomaamatta muuttua poliittisesti motivoituneeksi. Ensimmäinen päätökseni oli, että tarkastelen kaikkien eduskuntapuolueiden puheenjohtajien kielellistä ilmaisua. Jouduin kuitenkin perumaan päätökseni, sillä koin vaikeaksi määritellä tasapuolisen aineistonkeruun noin suurelle määrälle tarkasteltavia henkilöitä. Päätin sittenkin valita vain yhden poliitikon, mutta halusin tehdä

valinnan tutkimusongelmallisen pohdinnan kautta, ja valitsin Suomen istuvan pääministerin Petteri Orpon. Tutkimuksen yhteiskunnallisen merkityksen näkökulmasta valinta on olennainen. Suomen politiikka perustuu parlamentaariseen järjestelmään, jossa pääministeri käyttää merkittävää valtaa. Suomen poliittisesta järjestelmästä lisää luvussa 1.4.

1.2 Teoreettista taustaa

Tutkimukseni asettuu semantiikan eli merkitysoopin alalle. Tutkimukseni perustuu George Lakoffin ja Mark Johnsonin kehittämään kognitiiviseen metaforateoriaan, jonka he esittelivät vuonna 1980 teoksessaan *Metaphors we live by*. Kognitiivinen metaforateoria osoittaa, että metaforat eivät ole vain valinnaisia ja esteettisiä kielen keinoja kuvata ympäristöä, vaan ne ovat erottamaton osa kieltä sekä tärkeä ihmisen mielen keino käsitellä ajatuksia ja havaintoja. Kognitiivisesta metaforateoriasta lisää luvussa 3.1.

Tutkimukseni sekä kognitiivisen metaforateorian keskeisin käsite on Lakoffin ja Johnsonin teoksessa esitelty käsittemetafora (*conceptual metaphor*). Ihminen pyrkii jatkuvasti ymmärtämään ympäröivää todellisuuttaan ja muodostamaan siitä rationaalisia käsitteitä ja päätelmiä. Käsittemetaforat ovat näissä prosesseissa olennaisessa roolissa. Lyhyesti käsittemetafora tarkoittaa abstraktien ja vaikeasti ymmärrettävien käsitteiden kuvaamista konkreettisempien ja helpommin ymmärrettävien käsitteiden avulla. (Lakoff–Johnson 1980: 3–6.) Käsittemetaforasta lisää luvussa 3.2.

Kognitiiviselle metaforateorialle olennaisia käsitteitä ovat myös lähde- ja kohdealue (*source and target domain*) sekä *metonymia*. Lähdealueella tarkoitetaan käsitettä, jonka ominaisuuksien avulla toista käsitettä pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään. Se käsite, jota pyritään kuvailemaan ja ymmärtämään, on kohdealue. Lähdealueena toimii usein konkreettinen asia tai ilmiö, jonka avulla usein kuvataan hankalampaa ja abstraktimpaa asiaa tai ilmiötä. (Kövecses 2010: 17.) Esimerkiksi käsittemetaforassa RAKKAUS ON TYÖTÄ rakkauden abstraktia käsitettä kuvataan konkreettisemmalla työn käsitteellä. Tässä RAKKAUS on kohdealue ja TYÖ on lähdealue. Lähde- ja kohdealueista lisää luvussa 3.3. Metonymialla on metaforisia piirteitä, mutta sen käyttötarkoitus on erilainen. Metaforilla kuvataan ja luodaan ymmärrystä, kun taas metonymiaa käytetään viittaamiseen: metaforisessa ilmaisussa *Kinkkuvoileipä odottaa laskuaan* sanalla *kinkkuvoileipä* viitataan tiettyyn ihmiseen, joka on

tilannut ravintolassa voileivän (Lakoff–Johnson 1980: 35–40). Metonymiasta tarkemmin luvussa 3.5.

Lakoff ja Johnson (1980) ovat myös jakaneet metaforia erilaisiin luokkiin niiden toimintatapojen perusteella. Metaforille on muodostettu kolmijako, johon kuuluu suuntametaforien (*orientational metaphors*), ontologisten metaforien (*ontological metaphors*) ja rakennemetaforien (*structural metaphors*) luokat. Suuntametaforissa käsitteitä kuvataan suunnallisten tai tilallisten ilmausten avulla (mt. 14–21). Ontologisilla metaforilla keskitytään kuvaamaan vaikeasti ymmärrettäviä asioita konkreettisempien käsitteiden, usein konkreettisten objektien avulla (mt. 25–32). Rakennemetaforat taas pureutuvat käsitteiden rakenteisiin, kun abstraktien käsitteiden rakenteita kuvataan konkreettisten käsitteiden rakenteiden kautta (mt. 61–68). Hyödynnän tässä tutkimuksessa jokaista em. metaforaluokkaa. Metaforien jaottelusta lisää luvussa 3.4.

Tutkimusmetodinani toimii laadullinen aineistopohjainen kielentutkimus, jossa tutkija tarkastelee tutkimuskohdetta ja hankkii tietoa sen kielellisistä ilmiöistä. Metodi mahdollistaa metaforien luokittelun *perinteisen lingvistisen analyysin* avulla. Analyysitapa sallii minun muodostaa omia havaintoja ja luokitella löytämiäni metaforia erilaisiin ryhmiin tärkeiksi mieltämieni havaintojen perusteella. Metodi siis antaa minulle vapaat kädet järjestellä metaforien luokittelut tutkimukselle olennaiseen ja ymmärrettävään muotoon. (Luodonpää–Manni & Ojutkangas 2020: 413.) Poimin Petteri Orpon puheiden litteraateista metaforiset ilmaukset, jonka jälkeen jaottelin samankaltaiset metaforarakenteet tai -tyypit ryhmiin. Jaottelun jälkeen tarkastelen, minkälaisia metaforia Orpo suosii puheissaan.

Käytän erityisesti tutkielmani analyysiosiossa perustana myös omaa äidinkielistä ymmärrystäni suomen kielestä. Esimerkiksi silloin, kun puhun suomen kielen yleisistä ja tavallisista piirteistä, analysoin kieltä oman kielitajuni perusteella. *Kielitaju* on kokoava nimitys kielelliselle tietotaidolle ja ”sillä tarkoitetaan äidinkielen puhujan ymmärrystä omasta kielestään” (Hamunen–Huumo 2020: 199). Kielitaju ei ole mielivaltainen, vaan kielentutkijalle välttämätön ja väistämätön työkalu, jota voi käyttää monessa tutkimuksen vaiheessa (Hamunen–Huumo 2020: 201, 233). Kielitajuinen ihminen tuntee äidinkieltänsä normijärjestelmän ja kykenee pohtimaan kielellisten nyanssien merkityseroja (Hamunen–Huumo 2020: 200–203). Kielitaju on osa lähes kaikkea kielitieteellistä tutkimusta, mutta se on tärkeä työkalu nimenomaan yksittäisten ilmausten analysoinnissa (Hamunen–Huumo

2020: 226, 233). Kielitajuni tukena käytän merkitysten tulkinassa Kielitoimiston sanakirjaa (KS).

1.3 Tutkimusongelma ja tavoite

Politiikka on yksi merkittävimmistä ja olennaisimmista yhteiskunnan alueista. Tieteen termipankki määrittelee politiikan toimintana, jolla vaikutetaan ja tehdään päätöksiä yhteisöjen asioista ja säännöistä. Politiikka pyrkii ohjaamaan ihmisten toimintaa lakien, käytäntöjen ja sääntelyiden kautta. Politiikka on voimakkaasti ihmisiin vaikuttavaa sekä alati muuttuvaa. Politiikka muovautuu yhteiskunnan muutoksien mukana ja pyrkii palvelemaan ajankohtaisia ilmiöitä, ongelmia ja haasteita. (Tieteen termipankki.) Sen jatkuva ajankohtainen analyysi on yhteiskunnallisesti äärimmäisen tärkeää. Politiikkaa toteutetaan pääasiallisesti tekstien kautta, sekä kirjoitettujen että puhuttujen. Tällöin lingvistinen analyysi on oleellinen osa politiikan tutkimusta.

Politiikan olennaisena osana on valta ja sen käyttö. Sakari Hännisen ja Kari Palosen kokoamassa teoksessa *Texts, Contexts, Concepts: Studies on Politics and Power in Language* (1990) käsitellään kielen suhdetta politiikkaan ja valtaan. Teoksen mukaan kieli kaikissa muodoissaan sisältää valtasuhteita, aina muropaketin kyljestä lähtien politiikkaan saakka. Kieli sisältää rakenteita, joiden avulla pyritään ylläpitämään tiettyjä uskomuksia ja arvoja. (Shapiro 1990: 12.) Politiikassa moraalit yhdistyy sosiaaliseen kanssakäyntiin, sillä keskustelussa ilmennetään jatkuvasti omia arvoja ja moraalikäsitteitä (Pulkinen 1990: 36).

Lakoffin ja Johnsonin (1980: 3–6) teoria osoittaa, että metaforat ovat suuressa roolissa, kun ihminen käsitteistää ympäröivää todellisuuttaan. Metaforilla voidaan myös vaikuttaa muiden ihmisten näkemyksiin. Julia Mendelsohnin ja Ceren Budakin tarkastelevat artikkelissaan (2025) sosiaalisessa mediassa esiintyviä ihmisarvoa alentavia metaforia, joita käytetään maahanmuuttoon liittyvässä keskustelussa. Tutkimuksen mukaan metaforat vaikuttavat siihen, miten ihmiset ymmärtävät tärkeitä asioita ja epäkohtia (Mendelsohn–Budak 2025: 1). Metaforia käyttämällä poliitikko voi siis vaikuttaa siihen, miltä haluaa ongelman näyttävän. Esimerkiksi ihmisten negatiivinen suhtautuminen maahanmuuttoa kohtaan voimistui, kun maahanmuutosta puhuttiin eläimiin perustuvilla metaforilla (Mendelsohn–Budak 2025: 2). Metaforat ovat siis äärimmäisen tärkeä sekä kompleksinen keino, jota voi hyödyntää retorisenä strategiana politiikassa (Mendelsohn–Budak 2025: 2).

Tutkielmani pääasiallisena tavoitteena on selvittää, minkälaisia metaforia pääministeri Petteri Orpo käyttää puheissaan sekä millaisissa sisältökonteksteissa hän niitä käyttää. Analysoimalla Orpon puheissa esiintyviä metaforia voidaan päätellä, miten hän käyttää metaforia kielellisinä vaikutuskeinoina edistämään sekä hänen itsensä että kokoomuksen harjoittamaa politiikkaa. Aineistonani on Orpon puheita, joissa ei niinkään keskitytä konkreettisten ongelmien ratkaisuun vaan ongelmien ja epäkohtien esiin tuomiseen ja arvomaailman maalaamiseen. Hypoteesini on, että Orpo käyttää tietynlaisia metaforia enemmän kuin muita. Oman käsitykseni ja omien kokemusteni mukaan Orpo tunnetaan hyvin konkreettisen kielen käyttäjänä, joten oletan, että ainakin suurin osa Orpon käyttämistä metaforista on suomen kielessä hyvin tavallisia ja yleisiä. Puheista lisää luvussa 2.1.

1.4 Suomen poliittinen järjestelmä

Tässä luvussa avaan Suomen poliittista järjestelmää sekä pääministerin roolia tarkemmin, jotta tutkielmani olisi tavoitettavissa myös sellaisille ihmisille, joille Suomen julkisen hallinnon ja lainsäädännön rakenne on vierasta.

Suomi on perustuslaillinen tasavalta, jossa puolueet, eduskunta ja hallitus ovat vallan keskiössä (Suomi.fi, Niemi ym. 2017: 7). Suomessa eduskunnalla on ylin päätöksentekovalta, mutta ylintä toimeenpanovaltaa käyttää hallitus. Eduskuntaan valitaan 200 kansanedustajaa neljän vuoden välein ja valinta suoritetaan vaaleilla. Eduskunnan tärkeimpiä tehtäviä ovat lakien säätäminen, valtion budjetista päättäminen, Suomea koskevien kansainvälisten sopimusten hyväksyminen sekä Euroopan unionin¹ asioihin vaikuttaminen. Kansanedustajat ovat lähes aina jonkin puolueen eli poliittisen ryhmän jäseniä. Puolueet ovat politiikassa toimivia aatteellisia yhdistyksiä, jotka pyrkivät vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin (Eduskunta.fi). Hallituksen muodostavat pääministeri ja tarvittava määrä muita ministereitä. Pääministeriksi nousee käytännössä aina eniten ääniä eduskuntavaaleissa saaneen puolueen puheenjohtaja. Hallitus johtaa ulkopoliittikkaa presidentin kanssa sekä valmistelee valtion budjetin ja lakiesitykset, jotka eduskunta hyväksyy. (Suomi.fi.) Suomi on siis parlamentaarinen järjestelmä. Parlamentarismi tarkoittaa sitä, että hallituksella on laajasti

---

¹ Euroopan Unioni (EU) on taloudellinen ja poliittinen liitto, jonka muodostaa 27 eurooppalaista jäsenvaltiota. ”Unionin toimivaltaan kuuluvat muun muassa sisämarkkina-alue, euroalue, yhteinen maatalouspolitiikka ja kauppapolitiikka.” (eduskunta.fi).

valtaa, mutta sen tulee kaikessa toiminnassaan nauttia eduskunnan luottamusta (Isaksson 2017: 139, 157). Parlamentaarisessa järjestelmässä kansanedustuslaitos nimittää hallituksen, mutta eduskunnan toiminta on hallitusvetoista, eli hallituksen voidaan katsoa käyttävän eduskuntaa vahvempaa valtaa (Isaksson 2017: 140, Ruostetsaari 2017: 31). Olennainen osa parlamentarismia on myös oppositio. Kun kansanäänestyksellä valitusta kansanedustajistosta muodostetaan puolueuuvottelujen kautta hallitus, niin ne puolueet, jotka eivät päädy hallitukseen, muodostavat opposition. Opposition tehtävänä on toteuttaa politiikkaa, jolla arvostellaan hallituksen päätöksentekoa, estetään hallituksen tavoitteiden toteutumista sekä edistetään omia mahdollisuuksia menestyä paremmin seuraavissa eduskuntavaaleissa (Tieteen termipankki).

Suomella on monien muiden tasavaltojen tapaan myös presidentti, jolla on Suomen itsenäisyyden aikaisemmissa vaiheissa ollut merkittävää valtaa, mutta perustuslakiuudistusten myötä valtaa on siirretty enemmän ja enemmän pääministerin johtamalle eduskunnasta kootulle koalitiohallitukselle (Niemi ym. 2017: 9). Presidentti toimii ulkopoliittisena lähettiläänä, mutta eduskunnassa hänen toimintansa on lähinnä muodollista. Presidentti nimittää eduskunnan valitseman pääministerin ja muodollisesti myös hallituksen, mutta hallituksen muodostamisesta vastaavat puolueet neuvottelujen kautta, eikä presidentti osallistu lakien säätämiseen (Niemi ym. 2017: 25). Pääministeri käyttää merkittävää valtaa, ja hänen voidaan katsoa johtavan Suomen maata (Isaksson 2017: 139).

Suomen nykyisen lainsäädännön perusteella pääministeri on ensisijainen toimeenpanovallan johtaja. Pääministeri käyttää valtaa rajatessaan ja rajoittaessaan päätöksentekoa sekä pyrkii vaikuttamaan muiden ministereiden kannanottoihin. Hänellä on myös keskeinen rooli hallituksen epävirallisissa valmistelu- ja ongelmanratkaisuneuvotteluissa. Edellisten lisäksi hän johtaa Suomen EU-politiikan linjanvetoa. (Paloheimo 2017: 160, 168, 177, 190–191.)

2 Aineisto

Tässä osiossa esittelen tutkielman aineiston, eli valikoituneet Petteri Orpon puheet.

Alaluvussa 2.1 kerron tarkemmin puheiden luonteista ja tilannekonteksteista. Alaluvuissa 2.2 ja 2.3 avaen tarkemmin Petteri Orpon sekä kokoomuksen politiikkaa, sillä aion tutkielmassani analysoida yhteyttä Orpon käyttämien metaforien sekä hänen ja kokoomuksen harjoittaman politiikan välillä (ks. 1.3). Esittelen Orpon ja kokoomuksen poliittisia luonteita sekä heidän omastaan että puolueettomasta näkökulmasta. Alaluvussa 2.4 kerron aineiston käsittelyn rakenteesta.

2.1 Puheet

Valitsin puheiden lähteeksi kokoomuksen omat nettisivut, joilta puheet löytyvät litteroituna. Käytin sivujen hakutoimintoa hakusanalla *Petteri Orpo* ja valitsin tekstit, joiden otsikoissa mainittiin sana *puhe*. Puheita löytyi yhteensä kymmenen – vuodesta 2023 lähtien – ja alun perin aion analysoida kaikkia Orpon puheita, jotka sivuilta löysin. Kymmenen puheen metaforinen sisältö osoittautui kuitenkin liian laajaksi, joten rajasin tarkastelun koskemaan vain vuonna 2025 julkaistuja puheita, joita oli kuusi kappaletta. Näin analysoitavaa oli yhteen pro gradu -tutkielmaan sopiva määrä. Niin kuin edellä mainitsin, puheet on julkaistu kaikille avoimella kokoomuksen omalla nettisivulla ja politiikka perustuu julkisiin avoimiin puheenvuoroihin, joten katson aineiston käsittelyn olevan tutkimuseettisesti ongelmatonta. Tutkimuseettinen ongelmattomuus toteutuu myös niin, että analyysini keskittyy nimenomaan politiikkaan, jota Petteri Orpo ja kokoomus harjoittavat, eikä Petteri Orpon yksityiselämään. Tutkimuksessa suorittamani analyysi tai kritiikki ei loukkaa Orpon oikeutta sananvapauteen ja yksityisyyteen.

Pyrin selvittämään syitä ja perusteluita, joiden mukaan puheita julkaistaan kokoomuksen sivuille. Jätin yhteydenottopyynnön kokoomuksen sivuston omalla yhteydenottolomakkeella, johon en saanut vastausta. Lähestyin kokoomusta myös sähköpostin kautta, mutta tähänkään yhteydenottoon ei vastattu. Näin ollen kokoomuksen oma kanta puheiden julkaisuperusteisiin ei selviä. Niin kuin edellisessä kappaleessa mainitsin, puheita löytyi kymmenen, vuodesta 2023 lähtien. On turvallista olettaa, että Orpo on pitänyt enemmän kuin kymmenen puheenvuoroa tuolla aikajaksolla, joten kaikkia hänen puheenvuorojaan ei ole julkaistu. Oletukseni julkaisuperusteille on kaksiosainen. Ensimmäinen oletukseni on, että Orpon

puheenvuoroista on julkaistu vain ne, joiden koetaan olleen erityisen onnistuneita ja palvelevan hyvin kokoomuksen poliittista työtä. Toinen oletukseni on, että julkaisut on tehty tekstilajikäsityksen perusteella, eli kokoomus on julkaissut sellaiset Orpon puheenvuorot, jotka mielletään nimenomaan puheiksi. Tämä oletus ei kuitenkaan selitä sitä, miksi puheita löytyi vuosilta 2023 ja 2024 yhteensä vain neljä, kun pelkästään vuodelta 2025 niitä löytyi kuusi. On olennaista tuoda esille myös pohdintaa kokoomuksen nettisivujen toiminnasta. On tietenkin mahdollista, että materiaalia poistetaan nettisivujen liiallisen täyttymisen välttämiseksi. On myös täysin mahdollista, että nettisivujen hakutoiminto ei toimi täydellisesti ja se olisi tuottanut vajavaisesti hakutuloksia. Kokoomuksen jäädessä tavoittamattomaksi kaikki tämä jää spekuloinnin tasolle.

Aineisto muodostuu kuudesta puheesta, joista viisi Orpo on esittänyt vain kokoomuslaisille. Yksi puheista on pidetty vaaliristeilyllä, jossa kuulijoina on ollut kokoomuksen jäsenistöä, ja yksi kesäkokouksessa, joka koostui kansanedustajina toimivista kokoomuksen jäsenistä. Yhden puheista Orpo on esittänyt kokoomuksen ministeriryhmälle eli ministereinä toimiville kokoomuksen jäsenille. Kaksi puheista on esitetty puoluevaltuustolle. Puoluevaltuusto koostuu kokoomuksen sisällä valituista jäsenistä. Valtuusto tekee kokoomuksen toimintaa koskevia päätöksiä puolueen hallituksen antamien esitysten pohjalta. Puhe, jota Orpo ei esittänyt kokoomuslaisille, hän esitti koko eduskunnalle valtiopäivien avajaiskeskustelussa.

Aineistosta on olennaista mainita, että se koostuu nimenomaan puheista. Orpo ei puheissaan keskity ratkaisemaan tiettyä ongelmaa tai tuomaan esille tiettyä epäkohtaa, vaan puheet ovat sisällöltään laajoja. Ne eivät syvenny yhteen asiaan, vaan raapaisevat montaa pintaa. Puheissa Orpo käsittelee kokoomukselle ja hallitukselle tärkeitä sekä ajankohtaisia aiheita hänelle tyypillisellä optimistisellä asenteella. Hän monesti kuvailee nykyistä yhteiskunnan tilaa haastavaksi ja syyttää siitä useaan kertaan vasemmistijohtoista edellistä hallitusta, joka Orpon mukaan jätti jälkeensä heikon taloustilanteen. Orpo maalailee tulevaisuudesta optimistista kuvaa kertomalla hallituksen investoinneista muun muassa koulutukseen, innovaatioihin ja vihreään teknologiaan. Hän puolustaa hallituksen julkiseen talouteen kohdistuvia leikkauksia eli säästötoimia tilanteellisella välttämättömyydellä, jotta hyvinvointivaltio säilyisi. Muita Orpon puheissa usein esiin tulleita aiheita olivat Venäjän ja Ukrainan sota sekä yleisesti Euroopan ja Suomen turvallisuus, yhteistyö Naton ja Euroopan kanssa, Israelin ja Hamasin konflikti, demokratian tärkeyden korostus, kansan yhtenäisyys, verotus ja yrittäjäyys.

Kerroin luvussa 1.3 tämä tutkielman tavoitteista, joita on siis tarkastella Orpon käyttämiä metaforia puheiden sisältökontekstissa sekä pohtia käytettyjen metaforien suhdetta Orpon ja kokoomuksen harjoittamaan politiikkaan. Monesti törmäsin ajatukseen, pitäisikö minun ottaa tutkielman analyysiin mukaan myös puheiden tilannekonteksti. Päätin, että tilannekontekstien analyysi ei sovi tutkielmaan aineiston sisällön sekä tutkielman pituuden ja teoreettisen rakenteen perusteella. Ensinnäkin puheita oli kuusi kappaletta ja viidessä niistä kuulijoina oli vain kokoomuksen jäsenistöä. Vain yhdessä siis kuulijoina oli muita kuin kokoomuslaisia. Tein myös huomion, että riippumatta siitä oliko kuulijana vain kokoomuslaisia tai koko eduskunta, puheiden tyyli ja sisällöt eivät juuri vaihdelleet. Koen siis, että puheiden metaforien analyysi tilannekontekstuaalisesta näkökulmasta ei olisi hedelmällinen tutkimuksen aihe. On myös tärkeää tiedostaa, että vaikka tuo näkökulma olisi hedelmällinen, se lisäisi tutkielmaani liian ison näkökulman ja yhteen graduun liiallisesti sisältöä. Viimeisenä mainitsen tutkielman teoreettisen rakenteen, joka ei mielestäni sovellu tilannekontekstin analyysiin parhaimmalla tavalla. Laadukas tilannekontekstien analyysi vaatisi toisenlaisia tutkimusaloja ja -metodeita. Nuo alat ja metodit tuovat oman osansa pohdintaan liiallisesta sisällöstä yhteen graduun.

2.2 Petteri Orpo

Petteri Orpo on 56-vuotias suomalainen mies Turusta ja hän toimii Suomen pääministerinä. Hän on koulutukseltaan valtiotieteiden maisteri, pääaineenaan taloustiede. Orpon kiinnostus politiikkaan lähti opiskelijapolitiikasta ja hän toimikin opiskeluaikoinaan ainejärjestönsä hallituksessa sekä Turun ylioppilaskunnan edustajistossa ja hallituksessa. Orpon tie kulki opiskelijapolitiikan kautta Suomen ylioppilaskuntien liiton pääsihteeriksi, sitten vuonna 2002 kokoomuksen senaikaisen puheenjohtajan sekä Suomen sisäministerin Ville Itälän erityisavustajaksi. Vuonna 2003 kokoomus jäi oppositioon ja Orpo siirtyi kokoomuksen apulaispuoluesihteeriksi, kunnes vuonna 2005 hän alkoi työskennellä Turun Aikuiskoulutuskeskuksen yrityspalvelujohtajana. Tuo työ päättyi kuitenkin vuonna 2007, sillä Orpo tuli valituksi ensimmäistä kertaa eduskuntaan. Vuodesta 2007 lähtien hän onkin toiminut kansanedustajana. (petteriorpo.fi.)

Orpo on ehtinyt kerätä monipuolista kokemusta Suomen eduskunnassa. Hän on toiminut muun muassa eduskunnan kansliatoimikunnan jäsenenä, puolueensa eduskuntaryhmän puheenjohtajana, ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä sekä maakuntansa, eli Varsinais-Suomen

kokoomuksen ja maakuntahallituksen johtajana. Myös ministerikokemusta on Orpolle ehtinyt kertyä. Hän on toiminut maa- ja metsätalousministerinä, sisäministerinä sekä valtiovarainministerinä. Orpo on toiminut puolueensa, eli kokoomuksen puheenjohtajana vuodesta 2016. Vuonna 2023 kokoomus sai eniten ääniä Suomen eduskuntavaaleissa, joten kokoomus aloitti neuvottelut muiden puolueiden kanssa hallitusyhteistyöstä ja Orpo nimitettiin Suomen pääministeriksi (ks. 1.4) kesäkuussa 2023. (petteriorpo.fi.)

Orpon omilla sivuilla (petteriorpo.fi) hän kuvaa poliittista visiotaan niin, että hän uskoo ihmiseen, markkinatalouteen ja teknologiaan. Hänen mukaansa valtio ei ole muutoksen lähtökohta, vaan ihmisen oma toimeliaisuus ja yrittäminen. Orpo kertoo johtamansa hallituksen tavoitteena olevan yhteiskunta, jossa ihmiset luottavat toisiinsa ja ovat vapaita tavoittelemaan omannäköistään elämää. Helsingin Sanomien vuonna 2023 julkaisemassa henkilökuvassa Teemu Luukka kuvaa Orpoa rauhalliseksi ja keskustelevaksi poliitikoksi. Luukan mukaan Orpon puheissa on usein spontaanista sisältöä, johon muihin poliitikkojen on aika ajoin helppo takertua. Henkilökuvassa kerrotaan myös, että Orpo ei jyrää mielipiteillään, mutta osaa olla tarvittaessa aggressiivinen. Tuota aggressiivisuutta hän on viime vuosina lisännyt politiikassaan hieman, sillä häntä on muutaman kerran kritisoitu liian lepsuksi johtajaksi (Luukka 2023). Luukka kuvaa Orpoa kokoavasti poliitikoksi, joka keskustelevalta tyyllillään saa muut helposti toimimaan oman tahtonsa mukaan ja josta harva haluaa sanoa mitään pahaa.

2.3 Kansallinen Kokoomus r.p.

Kokoomuksen omilla nettisivuilla puolueen kuvataan syntyneen 1800-luvulla vallinneesta nationalistisesta suomalaisaatteesta. Aatteen mukaan Suomen tulisi olla itsenäinen ja yhtenäinen kansa. Kansan tulisi olla yleisesti sivistynyttä ja nauttia elinkeinovapautta, sekä valtion tulisi kehittyä hyvinvointivaltioksi. Nykypäivän arvojaan kokoomus kuvaa sivuillaan seuraavasti: tärkeää on yksilönvapauden korostaminen, perinteiden kunnioitus, oikeudenmukaisuus, heikko-osaisista ja ympäristöstä huolehtiminen sekä sosiaalisen nousun mahdollistaminen tasa-arvoisella koulusivistyksellä ja ihmisen omalla toimeliaisuudella. Sivuilla mainitaan monesti kansan yhtenäisyyden tärkeys ja kansalaishengen edistäminen. Kokoomus pyrkii rakentamaan yhteistä isänmaata tuoden yhteen erilaiset ihmiset ja ihmisryhmät. Kokoomukselle on myös tärkeää suhtautua tulevaisuuteen myönteisesti ja

optimistisesti. Puoluetta kuvaillaan termeillä *maltillinen oikeistolaisuus, sinivihreys, sivistysporvallisuus ja uudistusmielisyys* (Kokoomus.fi).

Rauli Mickelsson kuvailee kokoomusta teoksessaan *Suomen puolueet: Vapauden ajasta maailmantuskaan* (2021). Mickelssonin teos painottuu puolueiden kehityksen ja muutosten historiaan, ja teoksessa mainitaan kokoomuksen olleen melkein alusta saakka nationalistisesti oikeistolainen. Mickelssonin mukaan puolueelle muodostuu sen syntyhetkellä näkökulmallinen kehys, jonka kautta se katsoo kaikkia poliittisia kysymyksiä, ja kokoomuksen syntyessä sen kehykseksi asettui nationalistinen kansallisuusnäkökulma, mutta tuon näkökulman katsotaan kuitenkin pehmentyneen muun muassa EU-myönteisyyden ja yleisesti kansainvälisen yhteistyön korostamisen myötä. (2021: 16, 81, 104.) Mickelsson mainitsee, että kokoomuksen identiteettiin liittyy tietynlainen perusoletus: kokoomuksen jäsenet ovat muita kansalaisia kyvykkäämpiä (2021: 126). Mickelsson puhuu termistä elitismikonservatismi, jonka kautta kokoomuksessa korostetaan johtajaeliittiä (2021: 126).

2.4 Aineiston käsittely

Olen lukenut Orpon kuuden puheen litteraatit ja poiminut niistä metaforiset ilmaukset (ks. 1.2) ja jakanut ne luokkiin. Kutsun puheista poimittuja ilmauksia esimerkeiksi ja nimeän ne numeroluokittelulla: esimerkki 1, esimerkki 2, esimerkki 3 jne. Numeroluokittelu etenee koko tutkielman mitalla eikä vain osioiden sisällä. Tämä sallii minulle helpon tavan viitata aiemmin mainittuihin aineksiin ja analyysiin sekä lukijalle loogisen tavan löytää mainitut ilmaukset. Ilmausten analysointi vaatii paikoin sisältökontekstin avaamista, jota teen tarvittaessa.

Puhun tutkielmassa siitä, minkälaisia metaforisia ilmauksia Orpon puheissa esiintyy paljon ja minkälaisia vähän, mutta en kuitenkaan puhu tarkoista metaforisten ilmauksien määrästä, sillä tutkielmani luonne on kvalitatiivinen ja erilaisten metaforisten ilmausten tarkka määrävertailu on analyysini kannalta epäolennaista. Esittelen ja tarkastelen luokista muutamia erilaisia esimerkkejä, sillä kaikkien poimittujen metafora-ainesten esittely olisi tutkielman pituuden kannalta mahdotonta sekä analyysin suhteen tarpeetonta. Esittelen luokista esimerkkejä mahdollisimman moninaisesti, mutta jonkin luokan ilmaukset saattavat olla keskenään hyvin samanlaisia. Tuollaisista luokista esittelen luonnollisesti vain muutaman.

3 Teoria

Tässä osiossa avaan tutkielmani teoreettista rakennetta tarkemmin. Luvussa 3.1 kerron kognitiivisesta metaforateoriasta, johon koko tutkimukseni nojautuu. Luvussa 3.2 kerron kognitiivisen metaforateorian olennaisimmasta käsitteestä: käsittemetaforasta. Luku 3.3 kertoo lähde- ja kohdealueiden käsitteistä. Luvussa 3.4 kerron tarkemmin metaforien jaottelujärjestelmästä, jota aion hyödyntää myös tutkielman analyysiosion luokittelussa. Viimeisenä luvussa 3.5 avaan metaforan läheistä käsitettä metonymiaa.

3.1 Kognitiivinen metaforateoria

Kognitiivinen metaforateoria on 1980-luvulla kehitetty kielitieteellinen teoria, joka korostaa metaforien roolia ihmisen ajattelussa ja käsitteiden muodostamisessa. Suurelle osalle ihmisistä metaforat ovat vain osa runollista ilmaisua ja retorisia kielen keinoja, eikä metaforia pidetä ajattelun tai toiminnan keinona. Kognitiivisen metaforateorian mukaan metaforat kuitenkin ulottuvat kaikkialle ihmisen jokapäiväisessä elämässä ja ihmisten metaforisesti muodostamien käsitteiden rakenne heijastaa ympäröivää todellisuutta. Jos siis metaforat auttavat ymmärtämään näitä käsitteitä, kaikki ihmisen ajattelu ja toiminta on metaforista. (Lakoff–Johnson 1980: 3–6.)

Mainitsin edellisessä kappaleessa, että ihmisten muodostamien käsitteiden rakenne heijastaa ympäröivää todellisuutta. Tästä hyvä esimerkki on vertikaaliseen akseliin kiinnittyvät suuntametaforiset (ks. 3.4.1) ilmaukset. Usein, kun ilmaisemme metaforisesti jotain positiivista, esimerkiksi ahkeruutta ja tavoitteellisuutta, ilmaukset kiinnittyvät ylöspäin suuntautuvaan liikkeeseen. Esimerkiksi *riman asettaminen korkealle* tai *korkealle tähtääminen* ovat molemmat positiivisia ilmauksia ja tarkoittavat, että joku on ahkera ja tavoitteellinen. Kun taas haluamme ilmaista negatiivisia asioita, niin ilmauksemme usein kiinnittyvät alaspäin suuntautuvaan liikkeeseen. Esimerkiksi jos työntekijä irtisanotaan ja hän tuntee epätoivon tunteita, hän voi sanoa, että *maa tippui hänen jalkojensa alta* tai kun päihdeaddiktiosta kärsivä henkilö epäonnistuu eikä pysty vastustamaan päihteitä, hänen sanotaan *sortuneen*. Nämä ala- ja yläsuuntien akseliin kiinnittyvät ilmaukset kertovat siitä, miten fyysinen todellisuus ympärillämme on yhteydessä ajatteluamme, nimenomaan metaforien kautta. Kulttuurin olennaisimmat arvot ovat yhteydessä kulttuurin sisältämien käsitteiden metaforiseen rakenteeseen. Edellisten suuntametaforien mukaan voimme

muodostaa käsittemetaforat HYVÄ ON YLHÄÄLLÄ ja PAHA ON ALHAALLA. Näiden rakenteiden voi epäillä juontuneen esimerkiksi kristinuskon vaikutuksesta. (Lakoff–Johnson 1980: 22–24.)

Lakoff ja Johnson (1980: 61–68) tarkastelevat myös rakennemetaforaa (ks. 3.4.3) AIKA ON RAHAA. Kyseinen metafora ilmentää metaforisten rakenteiden ja kulttuuristen arvojen yhteyttä. Ajalla ja rahalla ajatellaan olevan samanlaisia ominaisuuksia. Molemmat ovat rajallisia resursseja ja arvokasta omaisuutta, joita voi tuhjata tai säästää. Kyseisen kulttuurin ja metaforan yhteyden näkee länsimaisessa taloudellisessa rakenteessa, kuten termeissä *tuntipalkka, kuukausikorko ja vuosibudjetti*. Edellä mainitut käsitteet ovat ihmisille suhteellisen uusia, eikä niitä ole olemassa kaikkialla maailmassa. Käsitämme siis aikaa rahan ominaisuuksien avulla. Kaikissa kulttuureissa aikaa ei nähdä samalla tavalla. Käsittemetafora AIKA ON RAHAA todistaa sen, että metaforiset rakenteet ovat mukana muodostamassa kulttuuria ja yhteiskunnallisia rakenteita.

3.2 Käsittemetafora

Kognitiivisen metaforateorian olennaisin käsite on käsittemetafora. Tiivistin ajatuksen luvussa 1.2 niin, että hankalasti käsitettäviä abstrakteja käsitteitä kuvataan helpompien ja konkreettisempien käsitteiden kautta. Ideana on siis selittää vaikeaa tuntematonta asiaa tai ilmiötä kuvaamalla sitä tutumman asian tai ilmiön ominaisuuksien avulla. Käsittemetaforassa kaksi käsitettä nähdään toistensa kaltaisina ja niillä ajatellaan olevan samanlaisia ominaisuuksia. Lakoff ja Johnson (1980: 3–6) käyttävät esimerkkinä metaforaa VÄITTELY ON SOTAA. Tässä väittely ja sota nähdään tapahtumina, joilla on samanlaisia ominaisuuksia. Väittelyn hankalaa käsitettä kuvataan sodan käsitteen ominaisuuksilla, esimerkiksi sekä väittelyitä että sotia voitetaan ja hävitään. Väittelyn ja sodan tapahtumien erilaisuus tiedostetaan, mutta sodan termistö auttaa ihmistä muodostamaan väittelylle ymmärrettävän rakenteen. (Lakoff–Johnson 1980: 3–6.) Em. mainittua metaforaa ilmentää myös väittelyyn usein liitettyjä metaforisia ilmauksia kuten *hän tykitti täyslaidallisen tai nyt meillä kotona vallitsee rauha*. Väittelystä siis puhutaan sodan termistöllä.

Pohdittaessa kognitiivista metaforisuutta on tärkeää tiedostaa, että käsitteiden läheisyys vaikuttaa siihen, miten näemme ja koemme käsitteet. Väittelyn ja sodan käsitteiden samankaltaisuus vaikuttaa siihen, miten näemme väittelyn ja sodan. Metaforat vaikuttavat

diskursseihin eli tapoihin, joiden mukaan asiat ymmärretään ja niistä puhutaan. Jos väittelystä puhuttaisiin esimerkiksi tanssina, eli väittelyn aiheet olisivatkin esityksiä ja koreografioita, vaikuttaisi se merkittävästi siihen minkälaiseksi miellämme väittelyn käsitteen. (Lakoff–Johnson 1980: 3–6.) Käsittemetaforissa on myös mahdollista, että kuvattavan käsitteen tietyt piirteet jäävät piiloon. Kun käsitettä pyritään ymmärtämään, niin ymmärtämistä vaikeuttavia piirteitä saatetaan jättää vahingossa huomiotta. Esimerkissä VÄITTELY ON SOTAA voi helposti käydä niin, että väittelyyn kuuluvat ratkaisun ja yhteisymmärryksen löytämisen aspektit unohtuvat, kun keskitytään liikaan sodan termistöön, kuten vihollisen voittamiseen (Lakoff–Johnson 1980: 10).

3.3 Lähde- ja kohdealue

Käsittemetaforan lähdealueena toimii usein konkreettinen ja tuttu käsite, jonka ominaisuuksia kuvaamisessa käytetään, ja kohdealueena usein hankala ja abstrakti käsite, jota pyritään ymmärtämään (ks. 1.2). Yleisimpiä lähdealueita ovat muun muassa matkat, sota, rakennukset, ruoka ja kasvit. Kohdealueista yleisimpiä ovat muun muassa elämä, väittely, rakkaus, teoriat, ideat sekä tälle tutkimukselle olennaisin: politiikka. (Kövecses 2010: 4, 17.)

Joitain kohdealueita on äärimmäisen vaikeaa tai jopa mahdotonta käsittää ja käsitellä ilman metaforia. Tällaisia kohdealueita ovat esimerkiksi elämä, kuolema ja aika. Näistä kohdealueista voidaan puhua esimerkiksi käsittemetaforaan ELÄMÄ ON MATKA perustuvilla ilmauksilla; *syntymässä ihmisen matka alkaa ja kuolemassa matka päättyy*. Tässä lähdealueena toimii matka. Ilman lähdealueen ominaisuuksia ja käsittemetaforia ihmisen käsityskyky em. kohdealueista olisi huomattavasti heikompi. (Kövecses 2010: 23–26; Lakoff–Turner 1989: 49–56.) On kuitenkin huomioitava, että kohdealueiden monimutkaisuudesta ja abstraktista luonteesta huolimatta niillä saattaa olla myös konkreettisia piirteitä. Esimerkiksi fyysinen toiminta ja liike kiinnittyvät elämään, mutta ei kuolemaan (Lakoff–Turner 1989: 58).

3.4 Metaforien jaottelua

3.4.1 Suuntametaforat

Suuntametaforat ovat metaforisia ilmauksia, joissa käsitteitä hahmotetaan ja kuvataan suunnan tai spatiaalisen eli tilallisen rakenteen kautta (Lakoff–Johnson 1980, 14). Suuntametaforille on olennaista vastakohtat ja ne perustuvatkin usein seuraavanlaisiin vastakkainasetteluihin: ylhäällä–alhaalla, sisällä–ulkona, edessä–takana, päällä–alla tai syvä–matala. Tällaiset metaforiset ilmaukset ovat yhteydessä tietenkin fyysiseen, mutta myös kulttuuriseen ympäristöön. On kulttuurista riippuvaista, miten ihminen asettaa abstraktit käsitteet fyysiseen muotoon. (Lakoff–Johnson 1980, 14–21.) Esimerkkinä suuntametaforasta voimme pohtia ilmausta *mieli maassa*, jossa surun tunne asettuu spatiaalisesti alhaalle. Ilmauksesta voi muodostaa suuntametaforan SURU ON ALHAALLA. Suomen kielessä voi törmätä myös ilmaisuun *kyllä täältä vielä noustaan*. Tätä ilmausta käytetään usein vastoinkäymisen tilanteissa, kun uskotaan siihen, että tilanteesta selvitään. Ilmauksessa negatiivisesta tilanteesta pyritään nousemaan eli siirtymään ylemmäs, eli tässä metaforassa ONNI ON YLHÄÄLLÄ. Em. metaforien rakenne perustuu siis spatiaaliseen todellisuuden ylhäällä–alhaalla-akselille siten, että suru asettuu alas ja onni asettuu ylös.

3.4.2 Ontologiset metaforat

Ontologisissa metaforissa hankalasti ymmärrettäviä käsitteitä pyritään kuvaamaan konkreettisten objektien ja käsitteiden kautta. Ontologiset metaforat auttavat meitä ymmärtämään kokemuksiamme ja muodostamaan rationaalisia päätelmiä omista ajatuksistamme. (Lakoff–Johnson 1980, 25–32.) Esimerkiksi monet laajat ja kompleksiset aiheet, kuten yhteiskunnan rakenteet, ilmiöt ja epäkohdat ovat ihmisille lähtökohtaisesti hankalasti ymmärrettäviä aihepiirejä. Siksi on helpompaa puhua niistä konkreettisten käsitteiden, kuten rakennusten tai kasvien kautta. Yhteisöllisyydestä voi puhua rakennuksena, jota rakennetaan yhdessä ja taloudesta kasvina, joka versoo, kun ihmiset ovat tarpeeksi toimeliaita ja kasvattavat sitä. Ontologiset metaforat jakautuvat kolmeen alaluokkaan: entiteetti- ja ainemetaforiin (*entity- and substance metaphors*), säiliömetaforiin (*container metaphors*) sekä personifikaatioon (*personification*).

Entiteetti- ja ainemetäforissa aineettomia asioita kuvataan konkreettisina fyysisinä asioina. Nämä metaforat ovat välttämättömiä abstraktien asioiden kielentämiseksi, sillä ne mahdollistavat vaikeiden asioiden tuomisen keskusteluun. Lakoffin ja Johnsonin mukaan ihmiselle on tärkeää aineellistaa abstrakteja asioita muun muassa silloin, kun haluamme asettaa tavoitteita tai hahmottaa omien tunteiden tai ominaisuuksien intensiivisyyttä: *löytää todellinen onni* tai *olla paljon kärsivällisyyttä*. Ilmauksissa onni on fyysinen entiteetti, jonka voi etsimällä löytää ja kärsivällisyys on fyysistä ainetta, jonka määrää voi mitata fyysisessä todellisuudessa. (Lakoff–Johnson 1980: 26.)

Säiliömetaforat perustuvat ajatukseen, jonka mukaan ihminen on sisällä omassa säiliössään, eli kehossaan. Kaiken muun katsotaan olevan tämän säiliön ulkopuolella. Maailmaa voi havainnoida erilaisten säiliömetaforien kautta. (Lakoff–Johnson 1980: 29.) Esimerkiksi silmät voivat olla *täynnä raivoa*, jolloin silmät muodostavat säiliön, joka sisältää raivon tunteen. Säiliönä voi olla myös tila vailla konkreettista ulkokuorta, esimerkiksi kun *susi palaa metsään*, metsä on säiliö, joka sisältää suden. Säiliömetaforien luokka on hyvin moninainen, sillä säiliö voi jopa olla sekä kiinteä että nestemäinen, kun halkaisemme kiven ja *katsomme kiven sisään* tai kylpiessä *olemme vedessä* (Lakoff–Johnson 1980: 30–31).

Personifikaatio tarkoittaa epäinhimillisten objektien tai ilmiöiden kuvaamista inhimillistävien käsittein, eli ilmauksin, jotka normaalisti mielletäisiin ihmisen toiminnaksi, eli elotonta asiaa kuvataan ihmismäisten ominaisuuksien kautta. Esimerkiksi taloudesta voidaan puhua, niin kuin sillä olisi oma persoonansa. Talous voi *ohjata, pakottaa, vaatia* ja *sallia*. (Lakoff–Johnson 1980: 33–34.)

3.4.3 Rakennemetaforat

Rakennemetaforissa kaksi eri käsitettä liitetään toisiinsa, sillä niillä mielletään olevan rakenteellista samankaltaisuutta. Toista käsitettä pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään toisen käsitteen rakenteen kautta. Rakennemetaforan määritelmä on joltain osin päällekkäinen käsittemetaforan kanssa, mutta rakennemetafora on kuitenkin oma alaluokkansa suuntametaforan ja ontologisten metaforien rinnalla, käsittemetaforan ollessa kattokäsite. Rakennemetaforat ovat aina käsittemetaforia, ja aiemmin mainittu metafora VÄITTELY ON SOTAA (ks. 3.2) onkin rakennemetafora. Väittelyä kuvataan ja ymmärretään sodan rakenteen kautta. Sekä väittelyssä että sodassa voi *hyökätä, puolustautua, tuhota* ja *liittoutua*. (Lakoff–

Johnson 1980: 61–68.) Rakennemetaforilla on suuntametaforia ja ontologisia metaforia laajempi potentiaali sallia ihmisen kuvata ja ymmärtää abstrakteja käsitteitä (Lakoff–Johnson 1980: 61).

3.5 Metonymia

Tarkastelen tässä tutkielmassa myös metonymiaa. Metonyymiset ilmaukset eivät ole metaforia, mutta niillä on metaforan kaltaisia piirteitä. Suurin ero metonymian ja metaforien välillä on niiden käyttötarkoitus. Metaforilla kuvataan ja luodaan ymmärrystä, kun taas metonymiaa käytetään tehokkaaseen viittaamiseen. Puhun tehokkuudesta siksi, että metonymian olennaisena piirteenä on tuoda ilmi, mikä viittaamisen kohteessa on kontekstin ja näkökulman kannalta olennaista. Ilmauksessa *The Times ei ole vielä saapunut tilaisuuteen* viitataan johonkin The Times -yrityksen työntekijään. Tässä tapauksessa olennaista on tuoda esille yksilön sijaan sen edustama yritys tai instituutio. Metonymian alalaji on synekdokee, joka tarkoittaa osa-kokonaisuus-viittausta. Esimerkiksi ilmauksessa *ostin uudet nastat* ei ostettu pelkkiä nastoja, vaan nastarenkaat. Ilmauksessa *emme palkkaa pitkätukkia* puhutaan pitkätukkaisesta ihmisestä, jota ei haluta palkata, ei pelkästä tukasta. Voi huomata, että myös metonyymiset rakenteet, kuten edellinen synekdokee, on metaforien tavoin yhteydessä kulttuuriin. Ilmauksista voi päätellä puhujan arvoja ja motiiveja, sillä edellisen synekdokeellisen viittauksen ideana on tuoda esille, että pitkätukkaisuuteen liittyvät negatiiviset ennakko-oletukset ovat esteenä palkkaamiselle. (Lakoff–Johnson 1980: 35–40.)

4 Analyysi

Tässä osiossa analysoin Petteri Orpon puheiden sisältämiä metaforisia ilmauksia ja jaottelen niitä luokkiin (ks. 2.1; 2.4). Luvussa 4.1 analysoin entiteetti- ja ainemetaforia, luvussa 4.2 suuntametaforia ja luvussa 4.3 rakennemetaforia. Luku 4.4 sisältää metonyymisiä ilmauksia ja luku 4.5 on personifikaatiivisille ilmauksille. Viimeisessä luvussa 4.6 käsittelem yksittäisiä ilmauksia, jotka jäivät luokittelussa suurempien luokkien ulkopuolelle.

4.1 Entiteetti- ja ainemetaforat

Tässä luvussa käsittelem Orpon puheista löytyneitä metaforisia aineksia, jotka asettuvat ontologisten metaforien entiteetti- ja ainemetaforien luokkaan (ks. 3.4.2). Alaluvussa 4.1.1 tarkastelen ilmauksia, joissa abstrakteista elementeistä puhutaan niin, että niillä olisi fyysisen entiteetin, kuten esineen kaltaisia ominaisuuksia. Alaluvussa 4.1.2 pureudutaan ilmauksiin, joissa taloudesta puhutaan kasvillisuutena. Alaluku 4.1.3 sisältää ilmauksia, joissa politiikkaan ja talouteen liitetään rakennuksen ja rakentamisen piirteitä. Alaluvussa 4.1.4 politiikkaa ja taloutta kuvataan koneina. Orpon puheista poimituista metaforisista rakenteista entiteetti- ja ainemetaforat olivat ylivoimaisesti suurin luokka.

4.1.1 ABSTRAKTI ASIA ON FYYSINEN ASIA

- 1) Kokoomuslaisten tahto voittaa vaalit – se on **vahva**
- 2) Turvallisuuden **vahvistamisessa**
- 3) Työtä ja yrittämistä, sillä niille **kestävä** talous rakentuu

Esimerkeissä 1–3 asioista, kuten tahdosta, turvallisuudesta ja taloudesta puhutaan entiteetteinä, jotka ovat fyysisesti vahvoja, joita pystyy fyysisesti vahvistamaan ja jotka ovat fyysisesti kestäviä. Esimerkissä 1 Orpo valaa uskoa edustamaansa puolueeseen kertomalla, että kokoomuslaisilla on vahva tahto voittaa vaalit. Tahto on ihmisen tunnetila, josta puhuminen *vahvana* luo kuvan, että tahto on entiteetti tai olento, joka on fyysisiltä ominaisuuksiltaan vahva. Esimerkki 1 noudattaa käsittemetaforaa TUNNE ON ESINE.

Esimerkkien 2–3 voi katsoa perustuvan käsittemetaforiin TURVALLISUUS ON ESINE ja TALOUS ON ESINE. Turvallisuus on monimutkainen konsepti, joka koskee muun muassa

maanpuolustuskeskustelua, kansan yleistä mielialaa sekä yksittäisen ihmisen tunnetta. Esimerkissä 2 Orpo kuvaa turvallisuuden konseptia fyysisenä entiteettinä, jota on mahdollista vahvistaa. Talous on äärimmäisen moninainen ja abstrakti konsepti, jolle KS antaa kuvaukseksi: ”toiminta, joka liittyy ihmisten aineellisten tarpeiden tyydyttämiseksi tarvittavien hyödykkeiden tuotantoon, kauppaan ja käyttämiseen”. Esimerkissä 3 Orpo kuvaa taloutta fyysisesti kestäväenä entiteettinä. Talous saa ilmauksessa fyysisiä ominaisuuksia niin, että talouden voi ajatella menevän rikki, ellei se ole kestävä.

- 4) Kun rakensimme hallitusohjelman, tavoitteemme oli, että **hapertuvasta** Suomesta pitää tehdä aiempaa **lujempi**.

Esimerkissä 4 Orpo puhuu Suomen valtiosta *hapertuvana* ja *lujana*. *Lujaa* käytetään sanana yleensä kuvaamaan fyysistä asiaa, esimerkiksi *lujaa kangasta* (KS). *Hapertua*-verbi tarkoittaa jonkin asian murenemistä (KS). Sitä käytetään usein, kun kuvataan ajan myötä heikentynyttä rakennetta, esimerkiksi rakennusmateriaalia. Esimerkki 4 perustuu käsittemetaforaan VALTIO ON ESINE. Orpo kuvaa Suomen valtiota esineenä, josta tulee pitää huolta. Ellei valtiosta tee lujaa ja pidä siitä huolta, se hapertuu kuin hapettunut paperi tai lahonnut puu.

- 5) Suomalaisten **tuki** Ukrainalle on pysynyt vahvana
 6) Nimenomaan tätä rahoitusta voimme käyttää **tukemaan** itäisen ja pohjoisen Suomen elinvoimaa
 7) Me **tuemme** Euroopan laajuista ilmastolakia ja sen 90 % nettopäästövähennystavoitetta vuodelle 2040

Esimerkeissä 5–7 Orpo puhuu suomen kielelle hyvin yleisellä tavalla tukemisesta. Orpo puhuu suomalaisten tuesta Ukrainalle, Suomen eri alueiden elinvoiman tukemisesta sekä ilmastolain ja -tavoitteiden tukemisesta. Ilmauksissa ei ole kyse fyysisestä tukemisesta vaan rahallisesta avustamisesta, hengellisestä ja poliittisesta solidaarisuudesta sekä poliittisen viestin lähettämisestä. Kaikki edellä mainitut piirteet on kuitenkin ilmaistu fyysisen tukemisen kautta. Esimerkissä 5 suomalaisten ihmisten voidaan katsoa fyysisesti tukevan Ukrainan valtiota. Esimerkissä 6 rahoitusta kuvataan fyysisenä tukirakenteena, joka tukee elinvoimaa. Esimerkissä 7 Orpo puhuu suomalaisista, jotka fyysisesti antavat tukensa ilmastolaeille ja -tavoitteille. Ilmauksissa valtion, rahoituksen sekä lain ja tavoitteiden

konseptit saavat fyysisten entiteettien olemukset. Katson, että esimerkki 5 pohjautuu esimerkin 4 tavoin käsitetaforaan VALTIO ON ESINE. Esimerkissä 6 ELINVOIMA ON ESINE, kun taas esimerkissä 7 TAVOITE ON ESINE.

- 8) **Kevennämme** työn ja yrittämisen verotusta
- 9) **Keventämällä** yhtä maailman **raskaimmista** verotuksista

Joistain aihepiireistä, kuten verotuksesta, on todella haastavaa puhua ilman metaforia, sillä niiden ymmärtäminen perustuu metaforisiin rakenteisiin. Esimerkeissä 8–9 Orpo puhuu verotuksesta fyysisenä entiteettinä, jolla on painovoimaan kiinnittyviä ominaisuuksia. Verotus on abstrakti ihmisen luoma taloudellinen konsepti, jolla ei tosiasiallisesti ole ominaisuutta, jota voisi luonnehtia painon kautta. Painon kautta siitä kuitenkin usein puhutaan. Esimerkeissä 8–9 Orpo kuvailee Suomen verotusta raskaana eli painavana ja kertoo, että hänen edustamansa hallitus keventää verotusta, eli laskee sen painoa. Katson, että esimerkit 8–9 perustuvat käsitetaforaan VEROTUS ON ESINE. Esimerkeissä voisi katsoa olevan ainetaforan piirteitä niin, että verotuksen näkee aineena, eli sitä vähentämällä paino kevenee ja sitä lisäämällä paino nousee. Mielestäni verotuksesta kuitenkin puhutaan esimerkeissä niin, että verotus saa fyysisen esineen luonteen, ja sitä muovaamalla siitä saadaan keveämpi tai raskaampi.

- 10) Talouskasvu on käynnissä, työmarkkinatilanne on **vakaa**, Saksan kysyntä luo vauhtia vientiimme
- 11) EU:n ja USA:n välinen tullisopimus – – luo tarvittavaa **vakautta** markkinoille
- 12) Suomen on oltava **vakaa** ja kriisinkestävä maa, jonka suomalaiset kokevat turvalliseksi.

Esimerkeissä 10–12 Orpo puhuu Suomen erilaisista markkinoista sekä Suomen turvallisuustasosta. Orpo kuvaa työmarkkina- ja markkinatilannetta *vakaaksi* sekä kertoo, että Suomen turvallisuustilanteen tulisi olla vakaa. Nämä erilaiset tilanteet saavat fyysisen entiteetin ominaisuuksia, sillä niiden kuvaaminen *vakaana* ilmentää ajatusta, jossa ne ovat esineitä, jotka voivat kaatua, ellei niitä muovaa vakaiksi. KS kertoo sanan *vakaa* merkitykseksi pysyvän ja stabiilin horjumattomuuden, mutta mainitsee myös rauhallisuuden. Esimerkit 10–11 noudattavat käsitetaforaa TILANNE ON ESINE. Esimerkki 12 noudattaa esimerkkien 4 ja 5 tavoin käsitetaforaa VALTIO ON ESINE.

- 13) Hallitus pitää kiinni tavoitteestaan **taittaa** velkasuhteen kehitys
 14) Velan kasvu saadaan **taittumaan**

Orpo mainitsee puheissaan monesti Suomen valtion velan. Ottaessaan kantaa velkakeskusteluun Orpo puhuu useaan kertaan velan *taittamisesta*. Velka on abstrakti rahaan liittyvä konsepti. Valtion velka on monelle tavalliselle kansalaiselle vieras aihe, joka on vaikea ymmärtää, joten Orpo kuvaa sitä monesti fyysisenä esineenä, joka on mahdollista saada taittumaan. Orpon ilmauksissa velan taittaminen ilmentää velan kasvun ja velkaantumisen vähenemistä tai pysähtymistä. Esimerkit 13–14 noudattavat käsittemetaforaa VELKA ON ESINE. Epäilen, että velkakehityksen kuvaaminen taittumisenä juontuu kaavioista. Kaavioissa asioiden kehittymistä kuvataan usein viivana, joka etenee vasemmalta oikealle ja liikkuu ylös ja alas kehityksen mukana luoden kirjaimellisia taitoksia.

- 15) Tuleville sukupolville **riittäisi** hyvinvointia
 16) Nyt **painetta** on **lisättävä** niin paljon, ettei Putinilla ole muuta vaihtoehtoa kuin lopettaa sota

Orpon puheissa esiintyy muutamia ainemetaforia. Esimerkissä 15 Orpo maalaa kuvaa tulevaisuudesta ja korostaa, että tulevien sukupolvien hyvinvoinnista tulee huolehtia nyt. Hän kertoo, että tulevaisuuden sukupolville tulisi riittää hyvinvointia. Orpon ilmaus muodostaa metaforisen rakenteen, jossa hyvinvointi on fyysistä mitattavissa olevaa ainetta, jota voidaan katsoa olevan liian vähän tai riittävästi. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan HYVINVOINTI ON FYYSISTÄ AINETTA. Esimerkissä 16 Orpo puhuu Ukrainan ja Venäjän sodasta. Hän puhuu Euroopan vastuusta painostaa Venäjää lopettamaan sota Ukrainaa vastaan. Orpo sanoo, että painetta on lisättävä paljon. Hänen tarkoituksenaan on ilmiselvästi puhua henkisestä paineesta, mutta ilmauksessa voi katsoa ilmentyvän metaforinen rakenne, jossa henkinen paine on fyysisen todellisuuden painetta, jota voi mitata esimerkiksi pascalleissa tai baareissa. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan HENKINEN PAINE ON FYYSISTÄ PAINETTA.

17) Me toimimme tässä ajassa demokratian **keulakuvana**

Puheissaan Orpo ilmaisee itseään paikoin myös hieman runollisemmin. Esimerkissä 17 hän korostaa demokratian tärkeyttä ja kun hän puhuu *meistä*, hän puhuu kokoomuksesta. Orpo kuvaa kokoomusta *demokratian keulakuvana*. Keulakuvat olivat vaikuttavia koriste-esineitä, joita oli vanhoissa merialuksissa. Keulakuvien merkitys oli henkisen vaikuttavuuden, kuten pelon tunteen luominen, eikä niinkään kannanotto (Hakkapeliitta 1935: 21–23). Metafora on erikoinen, mutta Orpo todennäköisesti pyrkii luomaan mielikuvaa, jossa kokoomus on vaikuttava esine, joka voimakkaasti ilmentää demokratian ajatusta ja henkeä. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan PUOLUE ON ESINE.

4.1.2 TALOUS ON KASVILLISUUTTA

Taloudesta ja politiikasta puhuminen kasvillisuutena on suomen kielelle hyvin tyypillinen ja tavallinen ilmaisutapa, jota seuraavat esimerkit noudattavat. Orpon puheista löytyi valtava määrä kasvillisuuteen kiinnittyviä metaforisia ilmauksia, tarkemmin noin 50 kappaletta.

18) Talous lähtee **kasvamaan**

19) Talouden **kasvu** on alkanut

20) Yksikään puoliväliriihen **kasvutoimi** ei ole vielä ehtinyt voimaan

Talous on yleinen ja olennainen puheenaihe poliittisessä keskustelussa. Talous on laaja ja abstrakti käsite, jota kuvataan usein kasvillisuuteen kiinnittyvillä metaforisilla rakenteilla. KS:n mukaan kasvaminen liittyy ensimmäisenä juuri luonnollisen maailman kasvamiseen, kuten lapsen tai kasvin kasvamiseen. Esimerkeissä 18–20 Orpo puhuu talouden kasvamisesta, jolla hän tarkoittaa Suomen talouden tuottavuuden nousua. Esimerkeissä 18–19 talous on kasvi, joka lähtee kasvamaan. Esimerkissä 20 Orpo puhuu kasvutoimista, eli lainsäädännöllisistä päätöksistä, jotka edistävät Suomen talouden tuottavuutta. Esimerkissä 20 kasvutoimen voi kuitenkin myös käsittää kasvin kasvattamiseen liittyväksi toimeksi, kuten kasteluksi tai lannoittamiseksi. Esimerkit 18–20 noudattavat käsittemetaforaa TALOUS ON KASVI.

- 21) Tästä eteenpäin menot jatkavat **kasvuaan**
- 22) Palvelujen tarve **kasvaa**
- 23) Ratkaisuja, joilla vahvistamme **kasvun** edellytyksiä

Orpon puheiden mukaan talouden sisällä on muitakin asioita, jotka voivat kasvaa. Esimerkissä 21 menot jatkavat kasvuaan, niin kuin menot olisivat kasveja, kuten rikkaruohoja. Esimerkissä 22 palvelujen tarve kasvaa kasvin tavoin. Esimerkissä 23 puhutaan ratkaisuista, joilla edistetään talouden tuottavuutta, mutta ratkaisujen voi kuvitella liittyvän myös ratkaisuihin, joilla edistetään kasvin kasvamista. Esimerkeistä 21–22 voi muodostaa käsittemetaforat MENOT OVAT KASVI ja PALVELUJEN TARVE ON KASVI. Esimerkki 23 noudattaa aikaisempien esimerkkien tavoin käsittemetaforaa TALOUS ON KASVI.

- 24) EU:n kautta me **kasvatamme** Suomen taloutta

Esimerkissä 24 Orpo puhuu jo suoraan kasvattamisesta. Hän puhuu tietenkin talouden tuottavuuden edistämisestä tekemällä yhteistyötä Euroopan unionin kanssa, mutta 'kasvattamisen' voi sanana katsoa liittyvän kasvien kasvattamiseen. KS antaa sanan ensimmäiseksi merkitykseksi viljelyyn liittyvän toiminnan. Esimerkki 24 noudattaa monien aikaisempien tavoin käsittemetaforaa TALOUS ON KASVI.

4.1.3 POLITIIKKA JA TALOUS OVAT RAKENNUKSIA

Seuraavat Orpon puheista poimitut esimerkit liittyvät rakentamiseen. Myös rakennuksiin ja rakentamiseen liittyvät metaforiset rakenteet ovat hyvin tavallisia poliittisissa keskusteluissa.

- 25) Millaista tulevaisuutta tahdomme **rakentaa**
- 26) Suomen taloudellinen kehitys on ollut menestystarina, jonka turvin olemme **rakentaneet** hyvinvointiyhteiskunnan
- 27) Tämä yksituumaisuus ei ole itsestäänselvyys, vaan pitkäjänteisellä työllä **rakennettu**

Esimerkeissä 25–27 puhutaan rakentamisesta, mutta mainitut elementit eivät ole rakennuksia. Myös koneita voisi luonnehtia rakennetuiksi, mutta koneistakaan ei ole näissä ilmauksissa kysymys. Ilmauksissa rakennuksen luonteen saavat tulevaisuuden, hyvinvointiyhteiskunnan ja

yksituumaisuuden konseptit. Esimerkissä 25 mainittu *tulevaisuus* on ylimalkainen ilmaus Suomen tulevaisuudesta, joten sitä on helpompi kuvata rakennuksena, jota aletaan yhdessä rakentamaan. Esimerkissä 26 puhutaan hyvinvointiyhteiskunnasta, joka on muun muassa poliittinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen konsepti. Termi on siis hyvin laaja, ja sitäkin Orpo kuvaa rakennuksena, joka on yhdessä rakennettu. Esimerkissä 27 puhutaan yksituumaisuudesta, jolla Orpo ilmaisee solidaarista ja yhteistyökykyistä yhteisöä, joka on muodostunut yhtenäisen asenteen kautta. Orpo kuvaa tuota yhteisöä rakennuksena ja pitkäjänteistä yhteistyötä työkaluna. Esimerkit perustuvat käsittemetaforiin TULEVAISUUS ON RAKENNUS, HYVINVOINTIYHTEISKUNTA ON RAKENNUS ja YKSITUUMAISUUS ON RAKENNUS.

- 28) Yhteiskuntaa, jossa voidaan käydä **rakentavaa** keskustelua ilman pelkoa seurauksista
 29) Voimme edelleen keskustella **rakentavasti**

Esimerkeistä 28–29 käy ilmi suomen kielelle hyvin tyypillinen ilmaisu, eli *rakentava keskustelu*. Ilmauksissa Orpo korostaa rakentavan keskustelun tärkeyttä. Ilmausten metaforinen rakenne muodostuu niin, että keskustelu ja pohdinta ovat rakentamista ja ne pyrkivät saamaan aikaan rakennuksia. Ne ratkaisut, joihin keskusteluilla pyritään pääsemään ovat rakennuksia. Ilmaukset noudattavat käsittemetaforaa KESKUSTELU ON RAKENTAMISTA.

- 30) **Korjaamme** talouden **perustaa**
 31) Peruskouluissa **valetaan pohja** tulevaisuuden opinnoille

Orpon puheissa esiintyneet rakennuksiin kiinnittyvät metaforat olivat hyvin moninaisia. Esimerkeissä 30–31 puhutaan jo selkeästi rakennusvaiheista ja rakennuksien osista. Esimerkissä 30 TALOUS ON RAKENNUS, jolla on rakennettu perusta, jota Orpon edustama hallitus korjaa. Esimerkissä 31 Orpo kuvaa koulutusta rakennuksena, jolla on rakennettu maapohja. Hänen mukaansa laadukas peruskoulutus on siis laadukkaasti rakennettu maapohja. Esimerkissä 31 KOULUTUS ON RAKENNUS.

- 32) **Katto vuotaa** ja sitä on nyt korjattava sateessa

Orpon puheista löytyi myös runollisempia ilmauksia, kuten esimerkki 32. Ilmauksessa Orpo puhuu kokoomuksen siirtymisestä hallituksen johtoon syrjäyttäen vasemmistoenemmistöisen hallituksen. Orpo kuvaa Suomen taloudellista tilannetta rakennuksena, josta vasemmistohallitus on pitänyt niin huonosti huolta, että sen katto on ränsistynyt. Orpon mukaan nyt kokoomuksen vastuulla on korjata tämä katto eli Suomen taloudellinen tilanne. Hän myös mainitsee, että korjaamista on tehtävä sateessa. Tässä sateinen ilma ilmentää Suomen heikkoa taloudellista tilannetta. Katon korjaaminen sateessa ilmentää siis Suomen taloudellisen tilanteen laadullistamista heikossa taloustilanteessa. Ilmaus noudattaa jo aiemmin mainittua käsittemetaforaa TALOUS ON RAKENNUS.

4.1.4 POLITIIKKA JA TALOUS OVAT KONEITA

Koneiden tai laitteiden käyttö metaforisissa ilmauksissa on hyvin yleistä, kun kuvataan esimerkiksi ihmisen mielen ja kehon toimintaa. Tällaiset ilmaukset ovat yleisiä myös poliittisissa aihepiireissä.

33) EU:n uuden rahoituskehityksen neuvottelut **käynnistyvät** tänä vuonna ja komissiolta odotetaan esitystä loppuvuodesta

34) Tästä kokouksesta **käynnistyy** puolueen valmistautuminen eduskuntavaaleihin 2027

Esimerkeissä 33–34 Orpo puhuu asioiden käynnistymisestä. Käynnistyminen sekä käynnistäminen termeinä liittyvät olennaisesti moottorien käynnistymiseen, usein auton moottorin (KS). Orpo puhuu EU:n suorittamista neuvotteluista moottorina, joka käynnistyy. Hän myös puhuu puolueensa valmistautumisesta moottorina, joka käynnistyy tulevia vaaleja varten. Epäilen, että asioiden kuvaaminen moottorina monimutkaisten prosessien sijaan luo ihmiselle ymmärrystä sekä luottamusta siihen, että asioita saadaan aikaan. Katson, että molemmat ilmaukset perustuvat käsittemetaforaan KESKUSTELU ON KONE.

35) Saksa on jo vuosia toiminut Euroopassa **talousveturina**

36) Siksi ehdotamme: meidän on rakennettava Ukrainalle uusi pitkäkestoinen ja **kaliiberiltaan** riittävän **järeä** tukiväline EU:n kautta

- 37) **Mahalaskusta** ei todellakaan voida puhua Suomen EU-vaikuttamisessa, vaikka joku niin ehkä toivoisi

Esimerkissä 35 Orpo puhuu talouden nykytilanteesta Euroopan tasolla. Orpo kuvaa Saksan valtiota *talousveturiksi*, jonka ansiota aiempi taloudellinen menestys on ollut. Ilmauksessa talous on matka, jossa valtiot ovat junan vaunuja ja jonkun, tässä tapauksessa Saksan, on toimittava veturin roolissa, eli Euroopan taloudellisena johtajana. Esimerkki 35 perustuu käsittemetaforaan VALTIO ON KONE. Esimerkissä 36 Orpo puhuu Ukrainan turvallisuustilanteesta koskien Ukrainan ja Venäjän välistä sotaa. Ilmauksessa puhutaan Ukrainan tukemisesta lainsäädännöllisin keinoin, mutta Orpo käyttää termejä *kaliiberi* ja *järeä*. Nuo termit, varsinkin yhdistettynä toisiinsa, viittaavat aseisiin (KS). Orpo siis kuvaa lainsäädännöllistä toimintaa aseellisena toimintana. Orpo kuvaa teoriaa koneena, tässä tapauksessa aseena. Katson ilmauksen perustuvan käsittemetaforaan TEORIA ON KONE. Esimerkissä 37 Orpo puhuu Suomen ja EU:n yhteistyöstä ja torjuu kritiikkiä yhteistyön epäonnistumisesta. Orpo puhuu *mahalaskusta*, joka terminä liittyy lentokoneisiin. Mahalasku tarkoittaa onnettomuutta, jossa lentokone on syöksynyt maahan ilman laskutelineitä (KS). Orpo mukaan mahalaskusta ei ole kyse. Orpo kuvaa Suomen valtiota lentokoneena, joka ei ole tehnyt mahalaskua, vaan pysyy turvallisesti ilmassa tai on onnistunut laskeutumaan turvallisesti. Esimerkki 37 noudattaa käsittemetaforaa VALTIO ON KONE.

- 38) Kun suomalaiset luottavat tulevaisuuteen ja rohkenevat kuluttaa, se **voitelee talouden rattaita**
- 39) **Talouden rattaista** on siivottu soraa uudistamalla työmarkkinoita
- 40) Kun kodeissa luottamus talouteen palautuu, se **voitelee talouden rattaita** entisestään

Orpo käyttää monesti samankaltaista metaforista rakennetta kuvatessaan Suomen taloutta. Esimerkkien 38–40 rakenne perustuu siihen, että talous nähdään koneena, jonka toiminta perustuu laadukkaaseen huoltoon, tässä tapauksessa koneen rattaiden toiminnan ylläpitoon. Orpo puhuu ilmauksissa kokoomuksen jäsenistä ja Suomen kansalaisista. Näiden ihmisten aktiivisuus talouden koneen ylläpidossa on olennainen osa koneen toimimista. Esimerkit 38–40 perustuvat käsittemetaforaan TALOUS ON KONE.

- 41) Tavoitteena on, että innovaatiot ja keksinnöt **jalostuvat** tulevaisuuden vienniksi
- 42) EU **tuottaa** merkittävää lisäarvoa asioissa, jotka ovat Suomelle tärkeitä tässä maailman murroksessa

Puhuessaan Suomen valtion sisällä tapahtuvista innovaatioista ja keksinnöistä Orpo kuvaa Suomen valtiota tehtaana. Esimerkissä 41 Orpo puhuu jalostumisesta. Jalostaminen on tehdastuotantoon liitettävä termi, sillä tuotantotuotteita fyysisesti jalostetaan, eli muokataan tuotanto- ja myyntikelpoisiksi. Innovaatiot ja keksinnöt voi mieltää vasta ideoiksi, ja niiden pohdinnan kautta kehittämistä Orpo kutsuu jalostamiseksi. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan VALTIO ON KONE. Esimerkissä 42 taas Orpo kuvaa EU:ta tehtaana. Hän käyttää termiä *tuottaa*, joka on talouteen ja yrityksen, kuten tehtaan toimintaan kiinnittyvä termi. Ilmauksessa EU ON KONE.

4.2 Suuntametaforat

Tässä luvussa analysoin Orpon puheista poimittuja suuntametaforisia (ks. 3.4.1) aineksia. Alaluvussa 4.2.1 käyn läpi tapauksia, joissa asioiden muuttuminen kuvataan fyysisenä suunnan muutoksena. Alaluvussa 4.2.2 yhteiskunnan taloudelliseen järjestelmään liittyvät ilmaukset kiinnittyvät fyysiseen korkeuteen. Alaluvussa 4.2.3 tarkastelen Orpon ilmauksia, joissa aikaan liittyvät ilmiöt, etenkin menneisyyden ja tulevaisuuden konseptit, saavat spatiaalisen sijainnin. Alaluku 4.2.4 on sellaisia ilmauksia varten, jotka eivät sopineet edellä mainittuihin luokkiin.

4.2.1 ASIAINTILAN MUUTOS ON LIIKESUUNNAN MUUTOS

- 43) **Käänn**e taloudessa on tapahtunut
- 44) Toivoa on näkyvissä myös hyvinvointialueilla, jossa on tapahtumassa **käänn**e parempaan

Esimerkeissä 43–44 Orpo puhuu taloudellisista tilanteista, joissa on tapahtunut positiivinen muutos. Hän kuvaa tätä muutosta *käänte*enä. KS:n mukaan *käänn*e terminä on hyvin moninainen. KS antaa *käänte*elle monta merkitystä, mutta suurin osa kiinnittyy fyysiseen kääntymiseen. Ilmauksissa taloudellisen tilan muutosta kuvataan siis fyysisenä kääntymisenä.

Pohdin aiemmin esimerkkien 13–14 analyysissä Orpon runsasta tapaa käyttää sanaa *taittaa*. Pohdin, että motiivi *taittamiselle* voisi tulla fyysisten kaavioiden kehityskäyrien vaikutuksesta. Tämä pohdinta on olennaista myös esimerkeissä 43–44. Ilmauksien mainitsema *käännne* voi tarkoittaa kaavion kehityskäyrän etenemissuunnan kääntymistä alhaalta ylöspäin, eli suunnan muuttumista. Katson, että esimerkit 43–44 perustuvat käsittemetaforaan MUUTTUMINEN ON KÄÄNTYMISTÄ.

4.2.2 MÄÄRÄ ON KORKEUTTA

- 45) Tätä vauhdittaa korkojen **lasku, alhainen** inflaatio
- 46) Korot ovat **laskeneet**, inflaatio on **alhaalla**, kotitalouksien ostovoima kasvaa **palkankorotusten** ja verokevennysten myötä
- 47) Korot **laskevat**

Esimerkeissä 45–47 on huomattavissa kiinnostava ilmiö, sillä suuntametaforisille ilmauksille on tavallista, että HYVÄ ON YLHÄÄLLÄ ja PAHA ON ALHAALLA (ks. 3.4.1). Ilmauksissa Orpo puhuu Suomen taloudesta, tarkemmin koroista, inflaatiosta ja palkoista. Puhuttaessa näistä taloudellisista tekijöistä, osa positiivisista asioista asettuu matalalle ja osa korkealle. Liian korkeat korot ja inflaatio ovat negatiivisia asioita, joten niiden osalta HYVÄ ON ALHAALLA. Esimerkeissä 45–47 positiivisiksi tilanteiksi korkojen kerrotaan laskeneen ja esimerkeissä 46–47 inflaation alhainen taso. Ainoa korkealle asettuva positiivinen ilmaus on esimerkissä 46, jossa mainitaan palkankorotus. Kaikissa ilmauksissa määrä on yhteydessä korkeuteen, vähäinen määrä asettuu alas ja suuri määrä asettuu ylös. On kontekstuaalista, milloin käsittemetaforat HYVÄ ON YLHÄÄLLÄ ja PAHA ON ALHAALLA pätevät ja milloin ne ovat täysin toisin päin. Puhuttaessa laskeneista koroista ja alhaisesta inflaatiosta HYVÄ ON ALHAALLA, mutta palkasta puhuttaessa HYVÄ ON YLHÄÄLLÄ.

4.2.3 AIKA ON SIJAINTI

- 48) Meillä on jälleen **edessämme** työntäyteiset valtiopäivät
- 49) **Takana** on pitkä kouluputki, **edessä** oman elämän valinnat
- 50) Tänään puhun siitä, mitä seuraavaksi on **edessä**
- 51) Selvää on, että jokaisen puolueen **edessä** on valintoja, jotka ovat vaikeita

Orpo käyttää monesti puheissaan rakenteita, joissa menneisyys ja tulevaisuus saavat spatiaalisen sijainnin. Esimerkeissä 48–51 mainitaan edessä olevat työntäyteiset valtiopäivät, oman elämän valinnat, tulevat tapahtumat ja vaikeat valinnat. Kaikki nuo tulevaisuudessa tapahtuvat asiat Orpo kuvaa olevan ihmisen edessä. Tulevaisuus ja sen tuomat tapahtumat asettuvat siis spatiaalisesti ihmisen eteen. Esimerkki 49 sisältää rakennetta täydentävän vastakkaisen ilmauksen, jossa menneisyyden tapahtumat, tässä tapauksessa käyty koulu, asettuu spatiaalisesti ihmisen taakse. Ilmaukset noudattavat käsittemetaforia MENNEISYYS ON TAKANA ja TULEVAISUUS ON EDESSÄ.

4.2.4 Muita suuntametaforia

52) **Päällimmäisenä** mieleeni jäi – – tahto elää arkea ja katsoa eteenpäin

53) EU:n pitää kulkea teknologisen kehityksen **kärjessä** ja päästä eroon kriittisistä riippuvaisuuksista

Esimerkissä 52 Orpo muistelee vierailuaan sodan runtelemassa Ukrainassa ja kuvailee tuntemuksiaan, joita valtion tilanne hänessä herätti. Muistellessaan hän kuvaa sitä, minkä muistaa parhaiten tai mikä teki voimakkaimman vaikutuksen kuvaamalla sitä mielensä päällimmäiseksi asiaksi. Ilmaus on myös säiliömetafora, jossa mieli on säiliö, joka sisältää pinon muistoja, joista *tahto elää arkea ja katsoa eteenpäin* ovat päällimmäisenä. Ilmauksessa kuitenkin mainitaan sana *päällimmäinen*, joten katsoin ilmauksen perustuvan spatiaaliseen ulottuvuuteen. Pinossa oleminen päällä ja korkeimmalla ilmentää tässä merkittävintä muistoa. Esimerkki 52 perustuu käsittemetaforaan MERKITTÄVIN ON PÄÄLLIMMÄISENÄ.

Esimerkissä 53 Orpo puhuu näkemyksistään EU:n teknologisesta kehityksestä ja EU:n harjoittamasta kaupasta ja yhteistyöstä. Hän haluaa, että EU keskittäisi resurssejaan teknologiseen kehitykseen niin, että EU olisi muita maailman valtioita tai liittoja edellä. Orpo kuvaa näkemystään niin, että EU sekä muut tekijät ovat ihmisiä tai muita fyysisiä entiteettejä, jotka kulkevat eteenpäin. Mikäli EU toimii johtajana tässä kehityksessä, asettuu se spatiaalisesti *kärkeen*, eli kaikkien muiden edelle. Esimerkki 53 noudattaa käsittemetaforaa MERKITTÄVIN ON ETUMMAISENA.

4.3 Rakennemetaforat

Tässä luvussa käsittelen ilmauksia, joissa esiintyy rakennemetaforisia (ks. 3.4.3) piirteitä. Alaluvussa 4.3.1 ajatteluprosesseja kuvataan fyysisenä työnä tai liikkeenä. Alaluvussa 4.3.2 poliittisessa keskustelussa käytetään aseiden lataamiseen liittyviä termejä. Alaluvussa 4.3.3 Orpon poliittiset ilmaukset perustuvat lääketieteeseen. Alaluvun 4.3.4 ilmauksissa Orpo kuvaa poliittista toimintaa urheilun kautta. Alaluvun 4.3.5 ilmaukset perustuvat ajattelun ja etsimisen rakenteisiin.

4.3.1 AJATTELU ON FYYSISETÄ TYÖTÄ TAI LIIKETTÄ

54) Kun **tarttuu** toimeen

55) **Tartumme** työhön luottavaisina ja optimistisina

Esimerkeissä 54–55 Orpo puhuu ahkeruudesta ja toimeliaisuudesta. Ilmauksissa on sekä rakennemetaforan että entiteettimetaforan piirteitä. Ilmaukset ovat monimutkaisia, mutta näissä tapauksissa Orpo kuvaa rohkeaa ryhtymistä, eli asenteen voimistamaa ahkeruutta tarttumisenä johonkin fyysiseen. Entiteettimetaforisia piirteitä ilmauksissa on siksi, että ilmauksissa *toimen* ja *työn* laajat ja ylimalkaiset termit kuvataan fyysisinä entiteetteinä, joihin pystyy tarttumaan. Mielestäni ilmaukset ovat kuitenkin rakennemetaforia, sillä ne perustuvat tarttumisen toimintaan kuvaten abstraktiksi jäänyttä työtoimintaa. Katson ilmauksien perustuvan käsittemetaforaan RYHTYMINEN ON TARTTUMISTA.

56) Sitä tärkeämpää on **pitää kiinni** arjesta ja toivosta

57) Optimismista on **pidettävä kiinni**

58) **Pidetään** kuitenkin **kiinni** peruskoulusta ja osaamisesta sekä turvallisuudesta ja maanpuolustuksesta

Esimerkeissä 56–58 Orpo valaa uskoa ja luottamusta vaikeaan nykytilanteeseen. Esimerkeissä 56–57 Orpo puhuu Ukrainan surullisesta sotatilanteesta. Esimerkissä 56 hän kertoo, että on tärkeää keskittyä arkeen ja olla toiveikas. Hän ilmaisee asian niin, että arjesta ja toivosta on *pidettävä kiinni*. Ilmauksessa siis fyysinen kiinni pitäminen arjesta ja toivosta on niiden henkistä säilyttämistä ja tietynlaista asennoitumista. Esimerkissä 57 *pidetään kiinni*

optimismista. Optimismikin on mielen rakenne, tarkemmin asenne. Tässäkin tietynlainen asennoituminen on fyysistä kiinni pitämistä. Esimerkissä 58 Orpo kuvailee edustamansa hallituksen arvomaailmaa. Hän avaa hallituksen politiikkaa kertomalla hallitukselle tärkeistä yhteiskunnan osa-alueista, kuten peruskoulusta, osaamisesta, turvallisuudesta sekä maanpuolustuksesta. Hän ilmaisee hallituksen keskittyvän näihin osa-alueisiin niin, että niistä *pidetään kiinni*. Tässä fyysinen kiinni pitäminen ilmaisee siis asian tärkeyttä, eli tärkeistä asioista tulee pitää kiinni. Katson, että esimerkit 56–58 perustuvat käsittemetaforaan

ASENNOITUMINEN ON KIINNI PITÄMISTÄ.

- 59) Hallitus ei **leikannut** koulutuksesta
- 60) Tarvitsemme lisää sopeutustoimia, eli **leikkauksia** valtion menoihin
- 61) Sopeutukset tulevat tarkoittamaan taas **kipeitä leikkauksia** meille tärkeisiin asioihin

Esimerkeissä 59–61 Orpo avaa edustamansa hallituksen harjoittamaa talouspolitiikkaa, tarkemmin yhteiskunnallisia säästötoimia. Hän kertoo, että hallitus ei leikkaa koulutuksesta, mutta joiltain yhteiskunnan osa-alueilta on pakko leikata, vaikka ne olisivat tärkeitä. Leikkaaminen näissä yhteyksissä tarkoittaa resurssien, yleisimmin rahoituksen vähentämistä. Mitään ei siis fyysisesti leikata, vaan jotain yhteiskunnalle tärkeää vähennetään, esimerkiksi sairaaloita tai niiden työntekijöitä. Esimerkit 59–61 perustuvat käsittemetaforaan

VÄHENTÄMINEN ON LEIKKAAMISTA. Esimerkissä 61 on huomioitava lisäulottuvuus, sillä Orpo kuvaa leikkauksia *kipeiksi*, joka sanana viittaa nimenomaan ihmisen tuntemaan kipuun. Orpo käyttää sanaa *kipeä* kuvatakseen henkistä epämiellyttävyyttä, mutta puhuttaessa leikkauksista ja kivusta samassa yhteydessä, voi ilmauksen kuvitella resonoivan lääketieteellisestä ulottuvuudesta.

- 62) **Nostamme** oman kunnan kulttuuria ja tapahtumia
- 63) Puolustusteollisuuden **nostaminen** on tärkein tehtävämme
- 64) Kuntavaaleissa jopa **nostimme** kannatusta
- 65) Kevään puoliväliriihessä sovimme yhteensä 100 miljoonan euron investoinnista koulutustason **nostoon**

Esimerkit 62–65 ilmentävät suomen kielessä yleistä tapaa ilmaista asioiden edistämistä. Edistämistä ilmaistaan usein nostamisena, niin kuin Orpo tässä tekee. Esimerkeissä 62–63 hän

kertoo tärkeiksi tekijöiksi *kuntien kulttuurin* ja *tapahtumat* sekä *puolustusteollisuuden*. Näitä tekijöitä hallitus Orpon mukaan edistää eli *nostaa*. Ilmauksissa siis asioiden fyysinen ylös päin kohottaminen on niiden edistämistä. Esimerkissä 64 Orpo kertoo kokoomuksen vaalimenestyksestä ja miten kokoomus sai enemmän ääniä kuin aikaisemmin. Tehdyn vaalityön myötä kokoomuksen kannatusta *nostettiin*, eli onnistuttiin kohottamaan fyysisesti ylös päin. Esimerkissä 65 Orpo kertoo suuresta *sadan miljoonan euron investoinnista*, joka tulee edistämään Suomen koulutusta. Hän kuvaa koulutusinvestointia toimintana, joka *nostaa* Suomen koulutustason abstraktia käsitettä fyysisesti ylös päin. Esimerkit 62–65 perustuvat käsittemetaforaan EDISTÄMINEN ON NOSTAMISTA.

66) Olemme **kantaneet** vastuuta – – olemme **kantaneet** sitä

Esimerkissä 66 Orpo avaa kokoomuksen näkemystä siitä, miten kokoomusta edustavat poliitikot kokevat kantavansa yhteiskunnallista vastuuta yhteisten asioiden hoitamisesta. *Vastuun kantaminen* on suomen kielessä yleinen rakenne, ja tuossa rakenteessa henkinen välittäminen ja sietäminen saa fyysisen työnteon muodon. Orpo kuvaa kokoomuslaisia vaikeiden päätöksien tekijöinä sekä yhteiskunnan huolenpitäjinä, ja tätä toimintaa hän kuvaa fyysisenä kantamisena. Vastuu eli asioista huolehtiminen on fyysistä taakkaa, jota kokoomuslaiset fyysisesti kantavat. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan VASTUULLISUUS ON KANTAMISTA. Ilmauksen voi katsoa sisältävän myös entiteetti- ja ainemetaforisia ulottuvuuksia, sillä ilmauksissa vastuu saa fyysisen painavan esineen tai määrällisesti runsaan fyysisen aineen ominaisuuksia.

67) Alueiden sopeutustoimet **käydään läpi kamman kanssa**

Orpon ja hallituksen politiikassa mainitaan monesti sopeutustoimet, eli säästötoimenpiteet, joita käsittelin jo esimerkkien 59–61 alla. Orpo kertoo, että Suomen hyvinvointialueiden sopeutustoimet tehdään hyvin tarkkaan, ja hän ilmaisee sen niin, että sopeutustoimet *käydään läpi kamman kanssa*. Ilmaus viittaa hiusten kampaamiseen, tarkemmin ehkä hiusten siistimiseen. *Kammalla läpi käyminen* ilmentää tässä työn tarkkuuden korostamista. Katson ilmauksen perustuvan käsittemetaforaan TARKISTAMINEN ON KAMPAAMISTA.

68) Valitettavasti tämän hetken **etenemisen este** on useissa edellä mainituissa asioissa Unkarin toiminta

Esimerkki 68 liittyy Ukrainan ja Venäjän välistä sotaa koskevaan politiikkaan. Orpo kertoo puheessaan EU:n harjoittamasta Venäjään kohdistuvasta painostamispolitiikasta, jota Unkari häiritsee. Hän kuvaa tätä painostamispolitiikkaa fyysisenä liikkeenä, jossa Unkari on fyysisenä esteenä. EU:n harjoittama politiikka on siis fyysisesti eteenpäin liikkuva entiteetti, jonka etenemistä vaikeuttaa fyysiseksi esteeksi asettunut Unkarin valtio. Ilmauksessa on entiteettimetaforan piirteitä, kun valtio toimii esteenä, mutta tämä nimenomaan etenemiseen ja sen vaikeuteen kiinnittyvä ilmaus on selkeämmin rakennemetafora, joka perustuu käsittemetaforaan POLIITTINEN TOIMINTA ON ETENEMISTÄ.

69) Meille suomalaisuus ja eurooppalaisuus **kulkee käsi kädessä**

Esimerkissä 69 Orpo käyttää suomen kielestä tuttua idiomaattista ilmaisua, jossa asiat voivat *kulkea käsi kädessä*, vaikka ne eivät ole eläviä kädellisiä olentoja. Ilmaisussa Orpo kertoo kokoomuksen kannasta, joka ilmentää kokoomuksen positiivista suhtautumista Suomen ja Euroopan yhteistyöhön ja yhtenäisyyden tunteeseen. Ilmaus rakentuu niin, että suomalaisuuden ja eurooppalaisuuden abstraktit konseptit saavat käsikkäin kävelevien ihmisten muodot. Kansallisuuksia voi nimittää moninaisin keinoin, mutta tässä ilmauksessa KANSALLISUUS ON IHMINEN. Ilmaus on fyysisen työn ja liikkeen luvussa siksi, että ilmaus perustuu myös käsittemetaforaan YHTEISTYÖ ON YHDESSÄ KULKEMISTA, sillä Orpo kuvaa yhteistyön tapahtumista fyysisenä yhdessä kulkemisena.

4.3.2 POLITIIKKA ON AMMUKSILLA LATAAMISTA

70) Olemme **panostaneet** tulevaisuuteen, lapsiin, nuoriin ja osaamiseen

71) Olemme tehneet mittavia **panostuksia** koulutukseen sekä tutkimukseen ja kehitykseen

72) Komissio **panostaa** Suomelle tärkeisiin tavoitteisiin

Esimerkeissä 70–72 politiikasta puhutaan käyttäen aseelliseen toimintaan kiinnittyvää termiä *panostaa* (KS). KS antaa termin ensimmäiseksi merkitykseksi aseiden täyttämisen panoksilla,

eli ammuksilla ja toiseksi merkitykseksi varojen keskittämisen. Näin ollen ilmausten 70–72 voidaan katsoa olevan metaforisia. Ilmauksissa tulevaisuus, lapset, nuoret, osaaminen, koulutus, tutkimus, kehitys sekä yleisesti Suomelle tärkeitä tavoitteita ovat aseita, jotka tulee täyttää ammuksilla. Ilmaukset perustuvat käsittemetaforaan POLITIikka ON AMMUksILLA LATAAMISTA.

4.3.3 POLITIikka ON LÄÄKETIEDETTÄ

73) Vasemmiston **lääke** vaivaan kuin vaivaan on ”lisää rahaa”

Esimerkissä 73 Orpo kertoo vasemmistolaisen politiikan heikosta laadusta. Orpon ja kokoomuksen politiikan tärkeänä osana on alhainen verotus ja valtion velasta huolehtiminen. Ilmauksessa hän syyttää vasemmistoa verojen liiallisesta korottamisesta, vastuuttomasta rahankäytöstä ja piittaamattomuudesta valtion velkaa kohtaan. Hän kuvaa yhteiskunnan haasteita vaivoina ja poliittisia ratkaisuja lääkkeinä. Poliitikot saavat tässä ilmauksessa lääkärin roolin, jotka pohtivat oikeaa lääkitystä yhteiskunnan vaivoihin. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan POLITIikka ON LÄÄKETIEDETTÄ.

74) Kansanliike, jonka **dna**:ssa on ahkera työ

Esimerkissä 74 Orpo kuvailee kokoomusta ja sen jäseniä. Hän kuvailee kokoomusta *kansanliikkeenä*, jolla on *dna*. Ilmauksessa Orpo kiinnittää huomiota dna:han, eli deoksiribonukleinihappoon (Tieteen termipankki), joka arkikielessä yleensä tarkoittaa ihmisen biologista ainutlaatuisuutta. Jokaisella ihmisellä on oma dna, josta ihmisen tunnistaa. Dna:n mielletään sisältävän ihmisen ominaisuuksia. Ilmauksessa kansanliike, eli kokoomus on ihminen, jonka dna:ssa on ominaisuus, joka ilmentää ihmisen olevan ahkera työntekijä. Katson ilmauksen perustuvan käsittemetaforaan POLITIikka ON LÄÄKETIEDETTÄ.

75) Sopeutukset tulevat tarkoittamaan taas **kipeitä leikkauksia** meille tärkeisiin asioihin

Esimerkissä 75 puhutaan kipeistä leikkauksista. Orpo avaa hallituksensa harjoittamaa politiikkaa, jossa taloustilanteen kohentamiseksi resursseja on vähennettävä tärkeiltä

yhteiskunnan osa-alueilta. Hän kuvaa näitä toimia *kipeiksi leikkauksiksi*. KS antaa *kipeä-*sanalle ensimmäiseksi merkitykseksi fyysisen kivun. KS myös mainitsee arkikielelle tutun käyttötavan: *kipeä* voi myös tarkoittaa sisäistä tuskaa tuottavaa vaikeasti käsiteltävää asiaa. Orpo käyttää tätä monimerkityksisyyttä kuvamaan resurssien vähentämistä fyysisenä aktiona, jossa valtio on lääketieteellisten toimenpiteiden kohde ja toimenpiteet aiheuttavat fyysistä kipua. Kun sanoja *kipeä* ja *leikkaus* käytetään yhdessä, leikkauksen voi katsoa tarkoittavan lääketieteellistä toimenpidettä, esimerkiksi polvileikkausta. Katson ilmauksen perustuvan käsitelmetaforaan POLITIIKKA ON LÄÄKETIEDETTÄ.

4.3.4 TUNNE ON LÄMPÖ- TAI SÄÄTILA

76) **Viileää** harkintaa ja **lämmintä** sydäntä

77) Pidämme päämme **kylmänä**

Esimerkeissä 76–77 Orpo kuvaa kokoomuksen poliittista asennoitumista. Hän kertoo minkälainen asenne poliitikoilla johtaa laadukkaisiin tuloksiin. Orpo käyttää lämpötiloja kuvatakseen hyvää asennetta, sillä hän kuvaa laadukasta harkintaa *viileäksi* ja empaattista suhtautumista *lämpimän sydämen* käyttämiseksi. Hän myös mainitsee esimerkissä 77, että kokoomuslaisten on hyvä *pitää päänsä kylmänä*, joka ilmentää samanlaista laadukasta harkintaa kuin esimerkissä 76. Arkikielessä viileys tarkoittaa rauhallisuutta ja rationaalisuutta. Kun *harkinta* on viileää, se on rauhallista ja täten laadukasta. *Lämpimällä* on arkikielessä monta erilaista positiivista merkitystä ja esimerkissä 76 *sydämen lämpimyys* ilmentää empaattisuutta. *Pään pitäminen kylmänä* ilmentää ajatusta, jossa pää on säiliö, joka sisältää tunteet. Kun päänsä pitää kylmänä, niin tunteet pysyvät kylminä ja silloin ihminen toimii harkitun rationaalisesti. Katson ilmauksien perustuvan käsitelmetaforaan TUNNE ON LÄMPÖTILA.

78) Valtiopäivien **yllä leijuvat tummat pilvet**

Esimerkissä 78 yleistä tunnetilaa kuvataan säätilana. *Valtiopäivät* on ylimalkainen ilmaisu, joka tarkoittaa yleisesti Suomen eduskunnan työkautta (KS). Orpo kuvaa *valtiopäiviä* fyysisenä tilanteena, jonka yläpuolella leijuu tummia pilviä. Tummat pilvet merkitsevät usein sadetta tai jopa myrskyä ja tässä ne ilmentävät haikeaa ja epätoivoista suhtautumista yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Ilmaus perustuu käsitelmetaforaan TUNNE ON SÄÄTILA.

- 79) Näkymä on **valoisampi** kuin aikoihin
- 80) Turvallinen, **valoisampi** tulevaisuus
- 81) **Valoisampia** aikoja on siis jo näkyvissä

Esimerkeissä 79–81 *valoisuus* ilmentää tunnetta. Jokaisessa esimerkissä Orpo kuvailee tulevaisuutta. Hän puhuu näkymästä, aikojen näkymisestä sekä suoraan tulevaisuudesta. Hän viittaa ilmauksillaan tulevaisuuteen ja kuvaa tulevaisuutta *valoisaksi*. Orpo on kertonut politiikkansa tärkeäksi teemaksi optimistisen yhteiskunnallisen hengen ylläpitämisen ja edistämisen. Hän pyrkii ilmauksissa kohentamaan yhteiskunnallista henkeä puhumalla *valoisasta* tulevaisuudesta. Valoisuus ilmentää positiivista tunnetta sekä positiivista suhtautumista tulevaisuuteen. Puhumalla *valoisasta* tulevaisuudesta Orpo tarkoittaa, että tulevaisuudessa tapahtuu hyviä asioita. Ilmaukset perustuvat käsittemetaforaan TUNNE ON SÄÄTILA.

4.3.5 POLITIIKKA ON URHEILUA

- 82) Siitäkin meitä vaalikentillä haastetaan
- 83) Tätä **kenttä**kokemusta pidän erittäin tärkeänä onnistumisessa puoluesihteerin tehtävässä

Ilmauksissa 82–83 Orpo avaa poliittisia erimielisyyksiä sekä kuvailee uuden puoluesihteerin valintaprosessia. Esimerkissä 82 hän kertoo kokoomuksen harjoittamasta politiikasta ja siihen kohdistuvasta kritiikistä. Orpo kuvaa kritiikkiä *haastamisena*, joka tapahtuu *vaalikentillä*. KS:n mukaan kenttä tarkoittaa varta vasten tasoitettua aukiota ja ensimmäisenä esimerkkinä KS mainitsee urheilukentän. Ilmauksessa *vaalit* ovat siis urheilukenttä ja poliitikot ovat urheilijoita, jotka kilpailevat voitosta. Ilmauksessa 83 Orpo kertoo uudella puoluesihteerillä olevan arvokasta *kenttä*kokemusta. Edellä mainitun kentän määritelmän mukaan uusi puoluesihteeriksi on urheilija, jolla on kokemusta kentällä pelaamisesta. Ilmaukset perustuvat käsittemetaforaan POLITIIKKA ON URHEILUA.

84) Vuosi sitten tarvitsimme kokeneen **kehäketun luotsaamaan** puolueen kunta- ja aluevaaleihin

85) Odotan innolla saavani hänet työparikseni **luotsaamaan** kokoomus kohti seuraavia vaalivoittoja

Esimerkeissä 84–85 Orpo puhuu henkilöstä, joka oli tullut auttamaan vaalityön tekemistä. Orpo kuvaa tätä henkilöä *kehäketuksi*, joka on tullut *luotsaamaan* kokoomusta vaaleja varten. KS kertoo *kehäketun* merkitykseksi kokeneen nyrkkeilijän. *Luotsin* merkitykseksi KS kertoo merikapteenin, mutta KS:n mukaan luotsia käytetään usein tarkoittaessa urheiluvallmentajaa. Ilmauksissa vaalit ovat urheilutapahtuma, kuten nyrkkeilyottelu. Apuun saapunut henkilö on valmentaja, joka valmentaa kokoomuslaisia tulevaan otteluun. Ilmaukset perustuvat käsittemetaforaan POLITIIKKA ON URHEILUA.

86) Me viemme työmme **maaliin**

Esimerkissä 86 Orpo valaa uskoa kokoomuksen tekemään työhön ja suhtautuu kokoomuksen tekemään työhön optimistisesti. Orpo kertoo, että he *vievät työnsä maaliin*. Maali tarkoittaa pintojen väritykseen käytettävää nestettä, mutta yhtä paljon se tarkoittaa kohdetta, usein liittyen urheiluun (KS). Tässä ilmauksessa kokoomuslaiset ovat urheilijoita ja poliittinen työ on pelaamista. Työssä onnistuminen on maalin tekemistä. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan POLITIIKKA ON URHEILUA.

4.3.6 AJATTELU ON ETSIMISTÄ

87) On **löydettävissä** ratkaisuja

88) Säästökohteita vasemmisto **ei löydä**, sen sijaan se **löytää** kohteita, joihin pitää laittaa lisää rahaa

89) Valtiovarainministeriön mukaan seuraavalla vaalikaudella menosäästöjä olisi **löydettävä** kuudesta kymmeneen miljardia

Orpo mainitsee puheissaan muutaman kerran *löytämisen*. Esimerkeissä 87–89 hän puhuu *ratkaisujen, säästökohteiden ja rahankäyttökohteiden löytämisestä*. Ilmauksissa Orpo puhuu poliittisesta pohdinnasta ja päätöksenteosta etsimisenä, jonka tarkoituksena on *löytää* asioita.

Ilmaukset ilmentävät tilannetta, jossa poliitikot fyysisesti etsivät jotain fyysistä. Ilmaukset perustuvat käsittemetaforiin AJATTELU ON ETSIMISTÄ ja ONGELMANRATKAISU ON LÖYTÄMISTÄ.

4.4 Metonymia

Tässä luvussa analysoin Orpon puheista poimimiani metonymyisiä (ks. 3.5) aineksia. Alaluvussa 4.4.1 esittelen ilmauksia, joissa valtio edustaa yksilöitä, kuten kansalaisia. Alaluvussa 4.4.2 tarkastelen ilmauksia, joissa poliittista elintä käytetään kuvaamaan siinä toimivia jäseniä. Alaluvun 4.4.3 ilmauksissa aatteelliset suuntaukset edustavat poliitikkoja. Alaluvussa 4.4.4 käsittelen näiden luokittelujen ulkopuolelle jääneitä ilmauksia.

4.4.1 Valtio edustaa yksilöitä

- 90) **Venäjä** on jatkanut täysimittaista hyökkäyssotaansa Ukrainassa
- 91) **Ukraina** on taistellut paitsi itsenäisyytensä ja suvereniteettinsa, myös koko vapaan Euroopan puolesta
- 92) **Suomi** tekee tiiviisti töitä kestävän rauhan eteen

Esimerkkejä 90–92 yhdistää sekä aihe että metonymia. Ilmauksissa Orpo puhuu turvallisuudesta, tarkemmin Venäjän ja Ukrainan sodasta. Ilmauksissa puhutaan niin, että valtiot ovat aktiivisia toimijoita, vaikka todellisuudessa ihmiset toimivat ja heihin viitataan kollektiivisesti puhumalla valtioista, joita he edustavat. Ilmauksissa *Venäjä*, *Ukraina* ja *Suomi* hyökkäävät, sotivat, taistelevat ja tekevät töitä. On selkeää, että valtiot itsessään eivät ole näiden toimintojen suorittajia, vaan ihmiset. Venäjä valtion ylimpään johtoon kuuluvat ihmiset tekevät päätöksen hyökätä, jonka jälkeen sotilaat hyökkäävät ja sotivat. Ukrainan valtio ei taistele, vaan sotaa käy Ukrainan johtoon ja sotilaihin lukeutuvat ihmiset. Suomen valtio ei tee töitä, vaan valtaa käyttävät ihmiset, kuten kansanedustajat.

4.4.2 Poliittinen elin edustaa jäseniä

- 93) **Hallitus** valmistelee parhaillaan Kela-korvauksilla toteutettavaa yli 65-vuotiaiden valinnanvapauskokeilua
- 94) Maaliskuussa **komissio** julkaisee valkoisen kirjan, jossa esitellään keinot – – puolustusteollisuuden vauhdittamiseen

95) **Oppositiolla** on houkutus ylläpitää pessimististä tilannekuvaa Suomesta

Esimerkeissä 93–95 Orpo kertoo erinäisten poliittisten elinten toiminnoista. Niissä asiat esitetään niin, että poliittiset elimet olisivat aktiivisia toimijoita, vaikka toimintoja suorittavat niitä edustavat ihmiset. Ilmauksissa siis viitataan tiettyihin ihmisjoukkoihin heidän edustamansa poliittisen elimen kautta. Ilmauksessa 93 *hallitus* (ks. 1.4) valmistelee sosiaali- ja terveysalan rakenteellista uudistusta. Todellisuudessa hallitus ei valmistele, vaan hallitukseen kuuluvat ihmiset. Ilmaukset 94–95 toimivat täysin samalla tavalla. Ilmauksessa 94 puhutaan *komissiosta*², joka on julkaisemassa teollisuuden kehittämiseen liittyviä keinoja ja ilmauksessa 95 puhutaan *oppositiosta*, joka Orpon mielestä tukeutuu liikaa pessimismiin. Vaikka näistäkin ilmauksista voisi niin päätellä, eivät poliittiset elimet ole aktiivisia toimijoita, vaan niitä edustavat ihmiset.

4.4.3 Muita metonyymisiä ilmauksia

96) **Kokoomuksen** keskeisin vaalilupaus oli pysäyttää velkaantuminen

Ilmauksessa 96 Orpo puhuu kokoomuksen vaalilupauksesta ja valtion velkaantumisesta. Hän siis puhuu kokoomuksen jäsenistä, jotka yhdessä ovat päättäneet, että valtio velkaantumisen pysäyttäminen on heille tärkeä teema. He ovat yhdessä luvanneet kansalaisille, eli äänestäjille pysäyttää velkaantumisen. Lupauksen on siis tehnyt kokoomuksen jäsenistö, eikä puolue. Puolue itsessään ei ole kykeneväinen aktiiviseen toimijuuteen, vaan puoluetta edustavat ihmiset tekivät lupauksen.

97) **Hamas** luopuu aseistaan

98) **Eurooppa** ei seuraa sivusta

Ilmauksissa 97–98 puhutaan *Hamasista* ja *Euroopasta* aktiivisinä toimijoina. Ilmauksessa 97 *Hamas luopuu aseista*. Hamas on palestiinalainen puolue ja terroristijärjestö (Osipova 2023). Kun Hamas luopuu aseistaan, niin kyse ei ole siis yhdestä henkilöstä, vaan järjestöstä, jota

---

²Komissiolla tarkoitetaan tässä EU:n komissiota. EU:n komissio on kollegio, johon kuuluu yksi jäsen jokaisesta EU-maasta. EU:n komissio ”tekee lainsäädäntöehdotuksia ja vastaa Euroopan parlamentin ja EU:n neuvoston päätösten täytäntöönpanosta.” (Euroopan komissio 2025.)

edustaa sen jäsenet. Hamas ei luovu aseista, vaan Hamasin jäsenet. Myös ilmauksessa 98 Orpo puhuu Israelin ja Hamasin konfliktista ja ilmauksessa Euroopan maanosaa toimii aktiivisesti tilanteen seuraajana. Ilmauksessa Orpo tarkoittaa, että Euroopan valtaa käyttävät ihmiset eivät ole eivätkä saa olla passiivisia, vaan eurooppalaisten tulee osallistua konfliktin ratkaisuun. *Euroopalla* ei siis tarkoiteta maanosan osallistumista, vaan sillä viitataan Euroopan valtaa käyttäviin ihmisiin sekä mahdollisesti myös tavallisiin kansalaisiin.

99) **Wärtsilä** on onnistunut voimalaitosten ja moottoreiden myynnissä erinomaisesti

100) Haluan kiittää **tätä salia**

Ilmauksessa 99 Orpo puhuu suomalaisesta yrityksestä Wärtsilästä. Hänen mukaansa *Wärtsilä on onnistunut myymään* tuotteitaan erinomaisesti. Orpo viittaa yrityksen nimellä sen henkilökuntaan, eli yrityksessä työskenteleviin ihmisiin. Todellisuudessa yritys ei siis ole onnistunut myynnissä, vaan yrityksen työntekijät. Esimerkissä 100 Orpo puhuu kokoomuksen jäsenistölle ja kiittää heitä. Hän ilmaisee asian kuitenkin niin, että hän kiittää salia, eli tilaa, johon kokoomuksen jäsenistö on kokoontunut. Hän siis viittaa paikalla oleviin ihmisiin heidän yhteisellä sijainnillaan.

4.5 Personifikaatio

4.5.1 Instituutioiden personifikaatio

101) Mahdollinen rauha antaa myös Putinin Venäjälle tilaisuuden **kerätä voimiaan**

102) Elämme maassa, joka **kuluttaa** edelleen enemmän kuin **tienaa**

Esimerkeissä 101–102 Orpo käyttää personifikaatiota kommentoidessaan Venäjän ja Ukrainan väliseen rauhaan sekä Suomen taloudelliseen tilanteeseen kiinnittyviä keskusteluita. Ilmauksessa 101 Orpo kuvaa *Putinin Venäjää* elolliseksi ja ihmismäiseksi olennoksi, joka tilanteen rauhoittuessa *kerää voimiaan*. Ilmauksessa 102 hän kuvaa Suomen valtiota ihmisenä, joka *kuluttaa ja tienaa*. Valtiollinen talouskeskustelu on termistöltään moninaista, mutta kuluttamisen ja tienamisen termejä käytetään enemmän yksittäisten ihmisten taloustilanteiden kuvaamiseen. Ilmauksissa siis instituutiot toimivat ihmisten tavoin.

4.5.2 Muut personifikaatiiviset ainekset

- 103) Meillä on edessä **kiivaat** vaaliviikot
- 104) Usealla alueella menojen kasvu on saatu **kuriin**
- 105) Rakenteelliset uudistukset, joilla velkaantumista **hillitään**
- 106) Hintojen nousu on **maltillistunut**

Ilmauksia 103–106 yhdistää elottomien asioiden ja ilmiöiden kuvaaminen inhimillisten tunteiden ja piirteiden kautta. KS kertoo merkityksien sekä esimerkkien kautta kaikkien korostettujen sanojen kiinnittyvän ihmisen piirteisiin. *Kiivas* kuvaa ihmisen äkkipikaista luonnetta. *Kuri* liittyy nimenomaan ihmisen kurinalaisuuteen ja *hillitseminen* nimenomaan ihmisen rauhallisuuteen. Ainoastaan *maltillisuuteen* KS antaa toiseksi merkitykseksi talouteen kiinnittyvän esimerkin *maltillinen hinnankorotus*, mutta sanan *maltillinen* ensimmäinen merkitys kiinnittyy KS:n mukaan kuitenkin ihmiseen. Orpo kuvaa siis vaaliviikkoja, menojen kasvua, velkaantumista sekä hintojen nousua antamalla niille inhimillisiä luonteenpiirteitä.

4.6 Luokittelemattomat ilmaukset

Tässä luvussa käsittelen ilmauksia, jotka jäivät luokittelussa suurempien metaforaluokkien ulkopuolelle. Kaikki luvun ilmaukset ovat rakennemetaforia. Analysoin rakennemetaforia jo luvussa 4.3, jossa ilmaisut edustavat puheissa useita kertoja esiin nousseita ilmaisumuotoja. Tämän luvun ilmausten luokittelu perustuu siis niiden yksittäiseen luonteeseen aineistossa.

- 107) Keskustelun **nuotit** olivat tutut

Esimerkissä 107 Orpo kommentoi vasemmistolaisten poliitikkojen syytöksiä ja kannanottoja, jotka hänen mielestään olivat samanlaisia kuin aina. Orpo kuvaa keskustelua niin, että samanlaisuutta ilmentää *nuottien tutuus*. Nuotit ovat nuottikirjoituksessa käytettäviä sävelmerkkejä (KS). Niillä siis ilmaistaan musiikin kulkua. Orpo siis kuvaa vasemmistolaisen politiikan kannanottoja musiikkina, jonka nuotit ovat hänelle jo tutut. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan KESKUSTELU ON MUSIIKKIA.

- 108) Inkooseen on suunnitteilla **vihreän** teräksen tuotantoa

Ilmauksessa 108 Orpo kuvaa Inkoon kaupunkiin mahdollisesti sijoittuvaa teollisuustoimintaa, tarkemmin teräksen tuotantoa. Hän kuvaa tuotantoa *vihreäksi*, joka sanana ilmaisee pääasiassa väriä. Kuitenkin KS:n mukaan toiminnan kuvaaminen vihreänä voi myös ilmentää toiminnan luonnetta, sillä vihreä toiminta huomioi ympäristönsuojelullisen ideologian. Orpo siis kuvaa teollista toimintaa vihreäksi tuodakseen ilmi, että toiminta on ympäristönsuojelun näkökulmasta hyväksyttävää. Ilmaus perustuu käsittemetaforaan YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISYYS ON VIHREYTTÄ.

109) Tämä on nyt hallituksen **suuri** vastuu

Esimerkki 109 liittyy Israelin ja Hamasin konfliktiin. Orpo kertoo, että hänen edustamansa hallituksen tulee olla mukana konfliktin ratkaisupyrkimyksissä. Orpon mukaan hallituksella on *suuri vastuu*. Hän siis kuvaa asian tärkeyttä kuvaamalla sitä fyysiseltä kooltaan isoksi. Näin ollen voidaan ajatella, että ilmaus perustuu käsittemetaforaan TÄRKEYS ON SUURTA.

110) Oppositio odottaa **vesi kielellä**

Esimerkissä 110 Orpon ilmaisutapa on hivenen hyökkäävämpää. Esimerkki on tilanteesta, jossa Orpo puolustelee hallituksen tekemiä leikkaus-, eli säästötoimia. Hän kertoo, että oppositiota edustavat poliitikot odottavat *vesi kielellä*. Odottamisella Orpo tarkoittaa uusia säästötoimia, joita hallitus on aikeissa julkistaa. Kun joku odottaa vesi kielellä, viitataan sillä yleensä eläimiin. On yleisesti tiedossa, että nimenomaan eläimet, yleensä koirat, alkavat kuolaamaan odottaessaan ruokaa. Olen itse kuullut ilmausta kyllä käytettävän tilanteissa, joissa kuvataan innokasta ihmistä, mutta oman kielitajuni perusteella vesi kielellä odottaminen kiinnittyy aina jollain tasolla eläinkuntaan. Ilmauksesta 110 voidaan muodostaa rajua käsittemetafora OPPOSITIOPOLIITIKOT OVAT ELÄIMIÄ.

111) Olemme kansakuntana kyenneet **näkemään** sen, mitä parempi tulevaisuus vaatii

Ilmauksessa 111 Orpo puhuu kaikille suomalaisille pyrkimyksenään luoda ymmärrystä kokoomuksen ja sen johtaman hallituksen harjoittamalle politiikalle, kuten säästötoimille. Hän ilmaisee asian niin, että ihmiset *näkevät, mitä parempi tulevaisuus vaatii*. Orpo siis luo kuvan, jonka mukaan ihminen ymmärtää jotain, kun hän näkee sen. Tulevaisuuden vaatimuksilla hän tarkoittaa vaikeaa ja välttämätöntä toimintaa, jota on pakko harjoittaa. Katson, että ilmauksesta voi muodostaa käsittemetaforan YMMÄRTÄMINEN ON NÄKEMISTÄ. Ilmauksella on myös toisenlainen ulottuvuus. Ilmauksessa Orpo kertoo tulevaisuuden vaativan jotain. Sana *vaatii* tarkoittaa ensisijaisesti ihmisen voimakkaan tahdon ilmaisua (KS). Ilmauksella on siis personifikaatiivisia piirteitä, sillä ilmauksessa mainittu *tulevaisuus* toimii ihmisen tavoin ja vaatii tiettyjä asioita.

112) Veronkorotukset **näkyvät** arjessa

Esimerkissä 112 Orpo puhuu veronkorotuksista ja niiden vaikutuksista kansalaisten arkeen. Orpon mukaan veronkorotukset *näkyvät arjessa*, jolla hän ilmaisee niiden olevan selvästi vaikuttavia ja täten merkityksellisiä. Ilmauksesta voi päätellä, että tietynlaiset poliittiset toimenpiteet ja yhteiskunnalliset muutokset eivät vaikuta kansalaisten arkeen, mutta tietynlaiset vaikuttavat. Vaikuttavat muutokset Orpo nimeää *näkyviksi* muutoksiksi. Ilmauksesta voidaan muodostaa käsittemetafora VAIKUTTAVUUS ON NÄKYMISTÄ.

113) Turvallisuus on suomalaisten hyvän elämän perusta. Siitä emme **tingi**

Esimerkissä 113 puhutaan Suomen valtion turvallisuudesta. Orpo maalaa kuvaa hallitukselle tärkeistä yhteiskunnallisista alueista, ja turvallisuus on yksi niistä. Hän kertoo, että hallitus ei aio *tinkiä* turvallisuudesta. Vaikka tinkimisellä kyllä on menojen leikkaamiseen liittyvä merkitys, niin pääosin se kiinnittyy kaupankäyntiin, usein pienimuotoiseen kaupankäyntiin (KS), ja tinkiminen usein tarkoittaakin hinnanalennuksen pyytämistä. Ilmauksesta voidaan muodostaa käsittemetafora POLITIIKKA ON KAUPANKÄYNTIÄ.

5 Päätäntö

Valitsin aineistoni tutkimusongelmallisen pohdinnan kautta, sillä halusin tutkia valtaa laajasti käyttävien ihmisten kielellistä ilmaisua. Tarkastelin tässä tutkielmassa Petteri Orpon vuoden 2025 pidetyissä puheissa esiintyviä metaforisia ilmaisuja. Analyysissä pureuduin Orpon ilmaisuihin ja toin esille niiden monimerkityksisiä luonteita. Luvussa 1.3 kerroin tutkimukseni tavoitteista, joita oli selvittää minkälaisia metaforia Orpo käyttää puheissaan ja millaisissa sisältökonteksteissa hän niitä käyttää. Tavoitteenani oli myös tarkastella ja pohtia, miten hän käyttää metaforia vaikutuskeinona edistämään hänen itsensä sekä kokoomuksen harjoittamaa politiikkaa. Hypoteesini oli, että Orpo suosii tietynlaisia metaforia enemmän kuin muita. Minulla oli myös oletus, että hänen käyttämänsä metaforat ovat hyvin vakiintuneita ja yleisiä, sillä Orpo tunnetaan konkreettisen kielen käyttäjänä.

Seuraavissa alaluvuissa käsittelen tutkimustuloksia sekä niiden perusteella muodostuneita päätelmiäni ja pohdintojani. Luvussa 5.1 tiivistän analyysiini perustuvat tutkimustulokset. Luvussa 5.2 pohdin Orpon käyttämien metaforien poliittisia tarkoituksia. Päätäntöosion viimeisessä alaluvussa 5.3 pohdin metaforien yhteiskunnallista vaikutusvaltaa sekä tutkimukseni merkitystä.

5.1 Tiivistys löydöksistä

Orpon eniten käyttämiä metaforia olivat entiteetti- ja ainemetäforat (ks. 3.4.2). Orpo hahmottelee usein teorioitaan ja ideoitaan metaforisesti niin, että ne saavat fyysisen olemuksen. Orpon mukaan tunteet ja tärkeät konseptit, kuten *tahto*, *talous* ja *toimeliaisuus* ovat fyysisesti vahvoja esineitä, kuten luvun 4.1.1 esimerkit osoittavat. Luvun muissa esimerkeissä monet muutkin abstraktit konseptit saavat fyysisen esineen luonteen, kuten *valtio*, *elinvoima*, *tilanne*, *puolue* ja *velka*. Esineenä kuvaamisen sijaan muutama konsepti saa fyysisen aineen olemuksen. *Hyvinvointi* ja *henkinen paine* ovat Orpon metaforissa ainetta, jonka määrää kyetään mittaamaan fyysisessä todellisuudessa. Orpon entiteetti ja -ainemetäforat ovat luokassaan hyvin yleisiä, sillä abstraktien asioiden ja ilmiöiden kuvaaminen juuri konkreettisina objekteina on metaforisessa ilmaisussa hyvin tavallista (ks. 3.4.2). Konkreettisina objekteina Orpon metaforissa toimii myös kasvit, joka myös edustaa tavallisimpia lähdealueita (ks. 3.3). Orpo usein käyttää kasvillisuutta kuvastamaan hänen taloudellisia näkemyksiään.

Metaforisissa ilmaisuissa rakennukset ovat yksi tavallisimmista lähdealueista (ks. 3.3). Luvun 4.1.3 esimerkeissä Orpo avaa poliittisia ja taloudellisia visioitaan kuvaamalla niitä rakennuksina. Puhuessaan taloudesta ja yhteiskunnasta hän kuvaa *taloutta*, *tulevaisuutta*, *hyvinvointiyhteiskuntaa*, *koulutusta* sekä *yksituumaisuutta* rakennuksina, joita kansa voi yhdessä rakentaa. Hän ottaa kantaa myös keskustelukulttuuriin kuvaamalla keskustelua rakentamisena. Rakennukset ovat helppo konkreettinen lähdealue, jonka kautta kuvata monimutkaisia konsepteja, mutta samanlainen lähdealue on koneet. Orpo kuvaakin luvun 4.1.4 esimerkeissä keskustelua uudestaan, nyt koneena. Muissa luvun 4.1.4 Orpon metaforissa valtioista ja taloudellisista konsepteista puhutaan myös tiettyinä koneina, kuten vetureina, aseina ja lentokoneina.

Luvussa 4.2 Orpon metaforiset ilmaisut painottuivat fyysisen tilan ulottuvuuteen. Luvussa 4.2.1 Orpon ilmaisuissa asiointilojen muutoksia, kuten taloustilanteellisia muutoksia kuvataan kääntymisenä. Orpo siis kuvaa valtion talouden muutoksia fyysisenä kääntymisenä. Luvussa 4.2.2 Orpo puhuu taloudellisista elementeistä, kuten *koroista*, *inflaatiosta*, *palkoista* ja *veroista* fyysisinä määrinä. Tuota fyysistä määrää hän kuvaa korkeuteen kiinnittyvillä ilmaisuilla. Orpo ilmaisee myös aikaa sijantina, sillä luvussa 4.2.3 hän kuvaa menneisyyden olevan takana ja tulevaisuuden olevan edessä. Aika on metaforissa hyvin tavallinen kohdealue ja matka taas hyvin yleinen lähdealue (ks. 3.3). Suuntametaforissa oli myös rakenteeltaan epätavallisempia ilmaisuja, kuten esimerkit 52 ja 53. Niissä Orpo asettaa merkittävimmän asian fyysiseen ulottuvuuteen päällimmäiseksi tai etummaiseksi.

Lukuun 4.3 kokosin Orpon käyttämiä rakennemetaforia. Ensimmäisessä alaluvussa 4.3.1 Orpo kuvaa ajattelun tasoista toimintaa fyysisenä työnä tai liikkeenä. Esimerkiksi asioita kuten *ryhtymistä*, *asennoitumista* ja *edistämistä* hän kuvaa *tartumisena*, kiinni *pitämisenä* ja *nostamisena*. Ajattelun tasoisen toiminnan kuvaaminen fyysisenä toimintana oli Orpon metaforissa hyvin runsasta. Orpo käytti myös aggressiivisiksi tulkittavia metaforia, sillä hän kuvaa rahoitukseen perustuvaa toimintaa monesti *panostamisena*, kuten luku 4.3.2 osoittaa. KS:n mukaan panostaminen liittyy ennen kaikkea ammuksilla lataamiseen, mutta sillä on myös varojen keskittämiseen kiinnittyvä merkitys. Voi olla, että Orpo keskittyy tuohon jälkimmäiseen merkitykseen, mutta on myös mahdollista, että Orpo tiedostaa tuon monimerkityksisyyden. Käsitteen ajattelu ei rajoitu kohteena olevaan käsitteeseen, vaan käsitettä ajatellaan suhteessa kaikkeen siihen, mihin se omien kokemusten ja ajatusmallien perusteella yhdistyy (Lakoff–Johnson 35–40).

Rakennemetaforat jatkuivat luvussa 4.3.3, jossa Orpo ilmaisuillaan kiinnitti poliittisen toiminnan lääketieteelliseen kenttään. Hän puhuu esimerkeissä poliittisista toimista *lääkkeinä* ja puolueestaan orgaanisena olentona, jolla on tutkimuskelpoinen *dna*. Orpon ilmauksien perusteella poliittiset toiminnat aiheuttavat fyysistä *kipua* ja poliittisen toiminnan voi nähdä kirurgisena *leikkauksena*. Orpo myös suosi ilmaisutapaa, jossa hän kuvaa ihmisten tunnetiloja lämpö- ja säätiloina. Luvussa 4.3.4 Orpo puhuu *harkinnan viileydestä* ja *sydämen lämpimyydestä*, eduskunnan yllä olevista *tummista pilvistä* ja tulevaisuuden *valoisuudesta*. Myös urheilu oli Orpolle mieluinen lähdealue. Hän kuvaa luvussa 4.3.5 erityisesti vaalitulanteita urheilun kautta, kuten vaalitulannetta ja vaalikokemusta *vaalikenttänä* ja *kenttäkokemuksena*. Lisäksi hän puhuu puoluetovereistaan samassa tilanteessa kokeneina urheilijoina tai valmentajina sekä vaalityön valmistumisesta maalin tekemisenä. Luvun 4.3 viimeisessä alaluvussa Orpo ilmaisee ajattelun tasoista toimintaa etsimisenä. Hänen mukaansa asiat kuten *ratkaisut* ja *säästökohteet* ovat fyysisessä todellisuudessa sijaitsevia asioita, joita on mahdollista etsimällä löytää.

Luvussa 4.4 keskityin analysoimaan Orpon puheissa esiintyvää metonymisyyttä. Orpo käytti ilmaisutapaa, jonka uskallan olettaa olevan hyvin laajasti tunnettu, eli instituutiot edustivat sen sisältämiä yksilöitä. Monessa tapauksessa valtio edusti kansalaisiaan, kuten esimerkeissä 90–92, joissa valtiot *sotivat*, *taistelivat* ja *työskentelivät*. Todellisuudessa ihmiset sotivat, taistelivat ja työskentelivät rauhan eteen, mutta Orpo pyrki tuomaan tehokkaasti ilmi sotatilanteiden luonteita. Konfliktithan melkein aina tapahtuvat tiettyjen ihmisryhmien välillä ja usein nuo ihmisryhmät muodostuvat valtion käsitteen kautta. Muita yksilöitä edustavia instituutioita Orpon ilmaisuissa olivat poliittiset elimet, puolueet, järjestöt, maanosat ja yritykset. Orpo viittasi ihmisiin myös sijainnilla, sillä esimerkissä 100 hän *kiitti salia*, ilmaistakseen kiitoksensa salissa oleville ihmisille.

Analysoin myös Orpon puheiden personifikaatiivisia aineksia. Hän antoi ilmaisuissaan inhimillisiä piirteitä monille eri asioille, kuten instituutioille, sillä luvussa 4.5.1 valtiot *keräävät voimiaan* sekä *kuluttavat* ja *tienaavat*. Luvussa 4.5.2 taas abstraktit konseptit kuten *vaaliviikot*, *menojen kasvu*, *velkaantumisen* ja *hintojen nousu* saavat ihmismäisiä piirteitä, sillä Orpo luonnehtii niitä *kiivaiksi*, *kurinalaisiksi*, *hillityiksi* ja *maltillisiksi*. Analyysiosion viimeisessä luvussa 4.6 analysoin luokittelun ulkopuolelle jääneitä yksittäisiä ilmaisuja. Niissä Orpo kuvasi muun muassa keskustelua musiikkina, poliitikkoja eläiminä ja politiikkaa kaupankäyntinä.

5.2 Metaforien poliittiset tarkoitusperät

Poliittinen kieli on metaforista, ja poliittisista tilanteista pyritäänkin tuomaan ilmi tietyntylaisia todellisuuksia samalla, kun toisenlaisia todellisuuksia jätetään piiloon (Heikkinen 2002; Lakoff–Johnson 1980: 156–158). Vallassa olevat ihmiset määrittelevät omat metaforansa ja monet metaforat ovatkin peräisin vallankäyttäjiltä (ks. 1.1; Lakoff–Johnson 1980: 156–160). Kieli luo asioista ja tilanteista tietyntylaisen totuuden ja tuo totuus muovautuu metaforien kautta, joten metaforat ovat oivallinen keino omien tarkoitusperien edistämiseen (Lakoff–Johnson 1980: 156–158; Kövecses 2010: 291). Oletan poliittisten keskustelujen metaforien olevan laajalti tiedostamattomia ja kumpuavan omien teorioiden ja ideoiden selittämisen- ja hahmottamispyrkimyksistä. Kuitenkin siitä huolimatta on olennaista tiedostaa ja muistaa, että metaforia käyttävä ihminen ei tuo esille vain kielen konventioita, vaan myös ajattelun konventioita (Onikki 1992: 34). On siis olennaista pohtia: mitä poliittisia tarkoitusperiä Orpon käyttämien metaforien takaa paljastuu?

Orpo suosi puheissaan entiteetti- ja ainemetaforia, joiden abstrakteja asioita selittämään pyrkivä luonne on poliittiseen keskusteluun hyvä työkalu. Tällaisten ilmausten voi katsoa pyrkivän konkretisoimaan monimutkaisia konsepteja kuvaamalla niitä fyysisiksi esineiksi tai aineiksi, joita ihmisen on helppo kuvitella. Kuitenkin esimerkeissä 18–24 Orpo käsittelee taloutta kasvien maailmaan kiinnittyvillä metaforilla, ja näiden esimerkkien tarkoitusperiä voi pohtia luonnollisuuden ajatuksen kautta. Pyrkikö Orpo kuvaamaan taloutta kasvina, jotta hänen ja kokoomuksen toiminta koettaisiin luonnolliseksi ja täten ymmärrettäväksi, tai jopa välttämättömäksi? Kokeeko Orpo luonnon olevan otollinen lähdealue siksi, että suomalaiset arvostavat luontoa ja se koetaan tärkeäksi sekä arvokkaaksi? Omien poliittisten agendojen metaforisella kiinnittämisellä tällaiseen teemaan on varmasti omien tarkoitusperien näkökulmasta positiivisia vaikutuksia.

Luvun 4.3.1 esimerkeissä Orpo kuvasi ajattelun tasoista toimintaa fyysisenä toimintana. Yhdeksi tärkeimmäksi arvoksi Orpon ja kokoomuksen politiikassa mainitaan monesti ihmisen oma *toimeliaisuus* (ks. 2.2; 2.3), jolla siis tarkoitetaan jonkinlaista ahkeruutta (KS). Toimintojen kuten asennoitumisen, ryhtymisen ja edistämisen kuvaaminen fyysisenä työnä palvelee hyvin Orpon poliittista viestiä. On helpompi muodostaa ahkeran ihmisen kuva, kun ihmisen kuvitellaan ryhtymisen sijaan tarttuvan, asennoitumisen sijaan pitävän kiinni tai edistämisen sijaan nostavan. Fyysinen työ siis vahvistaa toimeliaisuuden ajatusta. Näitä

metaforia voi kuitenkin tulkita toisellakin tavalla. Avatessani kokoomusta puolueena luvussa 2.3 mainitsin monia yhteiskunnan yläluokkaan kiinnittyviä termejä, kuten *porvarillisuuden* sekä *elitisminkin* muutaman kerran. Luvussa puhuttiin suoraan jopa oletuksesta, että kokoomuksen jäsenet kokevat olevansa muita kyvykkäämpiä. Näin ollen katson, että edellä mainituilla fyysiseen työhön kiinnittyvillä metaforilla voidaan myös pyrkiä vetoamaan muihin yhteiskuntaluokkiin. Uskallan väittää, että *porvarillisen* ja *elitistisen* puolueen jäsenistöä tai äänestäjäkuntaa ei ensimmäisenä yhdistetä fyysiseen työhön. Väitettäni tukee luvussa 2.3 mainittu ajatus *johtajaeliitin korostamisesta*. Näillä fyysiseen työhön perustuvilla metaforilla voidaan siis edistää toimeliaisuuden teemaa sekä vedota yhteiskuntaluokkiin, joita kokoomus haluaisi nykyisten kannattajien lisäksi tavoittaa.

Puhuin jo aiemmin luonnollisuuden ajatuksesta sekä sen vaikutuksesta Orpon ja kokoomuksen poliittiseen viestiin. Kyseessä oli tuolloin kasvillisuuteen liittyviä metaforia, mutta samanlaista vaikutusta voidaan katsoa olevan myös Orpon lääketieteeseen kiinnittyvillä metaforilla. Orpo kuvaa poliittisia toimia muun muassa lääkkeinä ja kipeinä leikkauksina. Näiden lääketiedemetaforien voi katsoa edistävän Orpon ja kokoomuksen poliittista työtä, sillä se antaa toiminnalle luonnollisuuden ja positiivisten aikomusten luonteen. Näiden lisäksi se muodostaa ajatuksen toimintojen välttämättömyydestä. Lääketieteelliset toimenpiteet, kuten kipeät, leikkaukset katsotaan yleensä välttämättömiksi, joten näin ollen Orpon ja kokoomuksen suorittamat poliittiset toimet ja muutokset ovat välttämättömiä. Vaikka ne olisivat kivuliaita, ne on suoritettava ja sitten niistä on toivuttava. Orpo voi siis käyttää metaforissaan lähdealueena lääketiedettä, jotta hänen poliittinen toimintansa nähtäisiin positiivisena, välttämättömänä ja parantavana.

Olen kuullut usein idiomin *Suomi on sääkansaa*, jolla tarkoitetaan sään olevan suomalaisille tuttu ja mieluisa keskustelunaihe. Huvittavan idiomin yleisyyden ymmärtää, sillä Suomessa vuodenajat sekä niiden säätilat vaihtelevat voimakkaasti, ja niillä on merkittävä yhteys suomalaisen yhteiskunnan toimivuuteen ja kulttuuriin. Näin ollen on erittäin olennaista pohtia tarkoituspäriä Orpon käyttämien sää-, lämpötila- ja valoisuusmetaforien takana. On täysin mahdollista, että Orpo pyrkii vetoamaan suomalaisten tunteisiin turvautumalla suomalaisille tuttuihin aiheisiin. Orpo puhuu synkästä taloustilanteesta kuvaamalla tilanteen olevan *tummien pilvien* alla, mutta luo optimismia kuvaamalla tulevaisuutta *valoisana*. Suomalaiset tyypillisesti kaipaavat sateetonta kesää sekä valoisuutta talven ollessa pimeä. Orpon metaforat kuulostavat siltä, että suomalaista kulttuuria tuntematonta ihmistä olisi neuvottu

keskustelemaan säästä ja valoisuudesta, koska sen katsotaan olevan suomalaisille tavallista. Metaforien voi katsoa pyrkivän vetoamaan suomalaisuuteen ja yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Yhteenkuuluvuuden tunne on Orpolle tärkeä arvo, sillä hän usein puhuu yhtenäisen kansan merkityksestä (ks. 2.2).

Pohdin myös Orpon käyttämiä urheilumetaphoria ja niiden luomaa poliittista kuvaa. On olennaista huomata, että Orpo käyttää urheilumetaphoria juuri silloin, kun hän puhuu vaalitulanteesta. Urheilun rinnastaminen politiikkaan ja vaaleihin on ongelmallista, sillä vaikka vaaleissa kilpaillaan urheilun tavoin voitosta, urheilussa ja vaaleissa voittaminen merkitsee täysin eri asioita. Urheilussa voittaja ei pääse valta-asemaan, jonka kautta hän kykenee vaikuttamaan koko urheilun luonteeseen sekä muiden kilpailijoiden ja kannattajien elämään. Urheilumetaphorilla voi tuoda politiikkaan mukaan positiivisia piirteitä, kuten urheiluhengen ja reiluuden ajatuksia, mutta keskityttäessä esimerkiksi voittamiseen, saattaa tietyt politiikan aspektit jäädä piiloon, esimerkiksi kaikkien kansalaisten huomioonottaminen, ei vain voittajien. Toisaalta Orpo ja kokoomus usein korostavat demokratian merkitystä, joten urheilumetaphorien voi katsoa tuovan Orpon puheisiin myös lopputulosten kunnioittamisen aspektin, joka on sekä demokratiassa että urheilussa olennaista.

Orpo käytti monesti metaphoria, joissa ajattelu kuvattiin etsimisenä ja ongelmien ratkaisu löytämisenä. Väitän, että suuri valtaosa ihmisistä kokee poliittisen ongelmanratkaisun hankalampana kuin jonkin fyysisen asian etsimisen ja löytämisen. Etsimisen käyttö lähdealueena on näin ollen nerokasta, sillä se sisältää Orpolle ja kokoomukselle tärkeät arvot: toimeliaisuus ja optimismi. Orpon etsimiseen ja löytämiseen kiinnittyvät ilmaisut loivat kuvaa toimeliaisuuden tärkeydestä sekä rohkaisivat optimismiin luomalla uskoa asioiden ratkaisuun. Ilmaisut siis noudattivat Orpon ja kokoomuksen politiikkaa ja toimivat tehokkaina työkaluina.

5.3 Lopuksi

On ilmiselvää, että poliittinen keskustelu sisältää runsaasti metaphorisia ilmaisuja. Poliittikka on yksi tavallisimmista metaphorien kohdealueista (ks. 3.3), sillä poliittinen keskustelu pyrkii ratkaisemaan usein – ellei aina – monimutkaisia, haastavia ja jopa abstrakteja ongelmia, ja politiikan kieli koetaankin usein vaikeaksi ymmärtää (Heikkinen 2002). Kun koko yhteiskuntaa koskeva keskustelu painottuu pääosin vaikeasti käsitettäviin ja ihmisiä

voimakkaasti jakaviin aiheisiin, on kognition sekä kielenkäytön metaforisuus entistäkin välttämättömämpää ja väistämättömämpää (ks. 3.1; 3.2).

Kuten luvussa 3.1 mainitsin, ihmisen ajattelu on hyvin laajasti metaforista. Tutustuttuani metaforien tieteelliseen kenttään ja käytyäni keskusteluja metaforista monien eri ihmisten kanssa, on minulle kuitenkin käynyt hyvin selväksi, että asia on juuri niin kuin Lakoff ja Johnson teoksessaan sanovat (1980: 3–6): ihmiset kokevat metaforien olevan kuvakielisyyden keino, jota käytetään lähinnä lyriikassa ja proosakirjallisuudessa. Ihmiset eivät usein itse huomaa ajattelunsa eivätkä kielellisen ilmaisunsa metaforisuutta. Tähän varmasti vaikuttaa lukemattomien ilmaisujen vakiintunut luonne. Ihminen ei koe tavallisiksi mieltämiään ilmaisuja metaforisiksi niiden metaforisista ominaisuuksista huolimatta, eikä ihminen välttämättä pohdi ilmaisunsa monimerkityksisyyttä. Joka tapauksessa, huomioi niitä ihminen itse tai ei, metaforat ovat olennaisessa roolissa rakentamassa käsitteverkostoja, joiden kautta poliittisiakin ja yhteiskunnallisiakin ongelmia sekä epäkohtia pyritään hahmottamaan.

Politiikka kielitieteen tutkimuksen kohteena on äärimmäisen tärkeä. Pyrkiessämme luomaan yhteisiä sääntöjä ja normeja saatamme luulla puhuvamme samoista asioista, mutta todellisuudessa käsitteiden monimerkityksisyys voi jäädä kokonaan tiedostamatta. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii oma havaintoni Orpon ilmaisuissa esiintyvistä *panostamisesta*. Ilman Kielitoimiston sanakirjaa olisin tulkinnut ilmausten metaforisuutta eri tavalla, sillä minulle panostaminen kiinnittyy ensimmäisenä uhkapelaamiseen, mutta KS ei osoita panostamiselle sellaista merkitystä lainkaan. Monissa uhkapeleissä omia menestymisen mahdollisuuksia arvioidaan ja sen perusteella riskisijoitetaan, eli panostetaan rahaa. Voittaessa rahat moninkertaistuvat ja hävitessä rahat menetetään. Tästä näkökulmasta ilmauksissa 70–72 Orpo puhuu talouspolitiikasta uhkapelinä, jossa riskisijoitetaan rahaa kohteisiin, joiden arvioidaan tuovan voittoa. Oman kielitajuni perusteella ilmaukset perustuvat käsittemetaphoraan POLITIIKKA ON UHKAPELAAMISTA, mutta KS ei tue tuota ajatusta ollenkaan.

Poliittiset metaforat ovat muita merkittävämpiä, sillä ne rajoittavat ihmisten elämää. Metaforilla pyritään selkeyttämään, mutta niiden avulla on mahdollista myös vääristää konsepteja. Esimerkiksi TYÖVOIMA ON RESURSSI on monessa sekä sosialistisen että kapitalistisen valtion poliittisissa keskusteluissa käytetty metafora. Kyseisellä metaforalla on mahdollisuus aiheuttaa vahinkoa sen kohdellessa työvoimaa yksinkertaisena raaka-aineiden rinnakkaisena konseptina. Inhimillisyyden aspektit ovat vaarassa jäädä huomiotta, kun halpaa

työvoimaa pidetään hyvänä asiana. (Lakoff–Johnson 1980: 236–237.) Tätä vääristymisen mahdollisuutta ilmentää myös huomioni Orpon vaalitulanteissa käyttämistä urheilumetaforista.

En pysty tarpeeksi korostamaan politiikan kielellisen tutkimuksen merkitystä. Tämä tutkimus toimii todisteena siitä, miten politiikassa käytetyillä metaforilla on mahdollisuus vaikuttaa ihmisen ajattelumalleihin sekä luoda totuuksia, jotka palvelevat tiettyjen tahojen tarkoitusperiä. Esimerkiksi kasvimetaforilla voi antaa omalle toiminnalle luonnollisuuden ajatuksen, lääketiedemetaforilla voi antaa toiminnalle välttämättömyyden luonteen ja urheilumetaforilla voi maalata toiminnan reiluksi kilpailuksi kaikille. Metaforat eivät ilmaise suoraa ja yksipuolista viestiä, vaan metaforia käyttämällä voi samanaikaisesti nostaa esille monia eri teemoja. Esimerkiksi kasvimetaforat voivat nostaa esille luonnon tärkeyttä, vaikka keskustelu ei luontoa koskisikaan tai ajatteluun liittyvät etsimismetaforat voivat rohkaista optimismiin ja toimeliaisuuteen, vaikka sitä ei suoraan sanottaisikaan. Poliitiikan kielellinen tutkimus ei pelkästään sanojen analysointia, vaan keskeinen väline demokraattisen keskustelun syventämiseen. Metaforien tunnistaminen ja kriittinen tarkastelu auttaa meitä ymmärtämään, miten kielen avulla rakennetaan todellisuutta ja ohjataan poliittista ajatteluumme, usein huomaamattamme.

Lähteet

Eduskunta.fi. *Puolueet*. [Verkkoartikkeli].

https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/eduskuntavaalit-tietopaketti/Sivut/Puolueet.aspx?TSPD_101_R0=0814c91602ab2000fcef65e1059dbe5c8d8b23ee922cc95c29784d1082162a0556f2252b9d9f557a0845985b5714300061a236a877098eb81afbde5a3b1df812089fbf05731a1ec337cb6125ac02d6e810c4a6cad2c10a357d063ea4d3c9dff. Luettu 13.11.2025.

Eduskunta.fi. *Euroopan unioni*. [Verkkoartikkeli].

https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/eu/Sivut/default.aspx?TSPD_101_R0=0814c91602ab2000c513c66b349de06835bbfaeb20eb2c0c66e3124ab95a300223a7456b27be10330851f6b056143000266fdc8f7420022f0b5cf7e65ad8990c30492da4b5a33eb7a94537aed0d2b4a6d91ef62f627822fd77c7c5df8e754939. Luettu 26.1.2026.

European Union 2025. *Euroopan komissio*. [Verkkoartikkeli]. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-commission_fi. Luettu 19.1.2026.

Hakkapeliitta 1935. *Laivojen keulakuvat*, 21–23. Kansalliskirjasto.

<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1108775?page=21>.

Hamunen, Markus – Huumo, Tuomas 2020. *Kielitaju kielentutkijan työkaluna*. Teoksessa M. Luodonpää-Manni, M. Hamunen, R. Konstenius, M. Miestamo, U. Nikanne & K. Sinnemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä*, 199–239. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.

Heikkinen, Vesa 2002. *Politiikan kieli – mitä se on ja voisi olla?* Kotimaisten kielten keskus. [Verkkoartikkeli]. <https://kotus.fi/kolumni/politiikan-kieli-mita-se-on-ja-voisi-olla/>.

Hänninen, Sakari – Palonen, Kari 1990. *Texts, Contexts, Concepts: Studies on Politics and Power in Language*. Gummerus Printing, Jyväskylä.

Isaksson, Guy-Erik 2017. *Eduskunta – kohti normaalia parlamentarismia*. Teoksessa M. K. Niemi, T. Raunio & I. Ruostetsaari (toim.), *Poliittinen valta Suomessa*, 139–159. Vastapaino, Tampere.

Katajaniemi, Eemeli 2023. *Silloin sanoit et mejän välil on tulta: Metaforien rooli ja merkitys Pesson musiikissa*. Kandidaatintutkielma. Turun yliopisto.

- Kokoomus.fi. *Arvot ja periaateohjelma*. [Verkkoartikkeli].
<https://www.kokoomus.fi/periaateohjelma/>. Luettu 18.11.2025
- Kövecses, Zoltán 2010. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford University Press, New York.
- Lakoff, George & Turner, Mark 1989. *More Than a Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*. The University of Chicago Press, Chicago ja Lontoo.
- Lakoff, George & Johnson, Mark 1980. *Metaphors we live by*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Luodonpää-Manni, Milla & Ojutkangas, Krista 2020. *Laadullinen aineistopohjainen kielentutkimus*. Teoksessa M. Luodonpää-Manni, M. Hamunen, R. Konstenius, M. Miestamo, U. Nikanne & K. Sinnemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä*, 413–441. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.
- Luukka, Teemu 2023. *Sävyisä porvari*. Helsingin Sanomat. [Verkkoartikkeli].
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009331823.html>.
- Mendelsohn, Julia & Budak, Ceren 2025. *When People are Floods: Analyzing Dehumanizing Metaphors in Immigration Discourse with Large Language Models*. Cornell University. [Verkkoartikkeli]. <https://arxiv.org/abs/2502.13246>.
- Mickelsson, Rauli 2021. *Suomen puolueet: Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Vastapaino, Tampere.
- Niemi, K. Mari ym. 2017. *Esipuhe*. Teoksessa M. K. Niemi, T. Raunio & I. Ruostetsaari (toim.), *Poliittinen valta Suomessa*, 7–8. Vastapaino, Tampere.
- Niemi, K. Mari ym. 2017. *Poliittinen järjestelmä muuttuneessa toimintaympäristössä*. Teoksessa M. K. Niemi, T. Raunio & I. Ruostetsaari (toim.), *Poliittinen valta Suomessa*, 9–30. Vastapaino, Tampere.
- Onikki, Tiina 1992. *Paljon pystyssä*. Teoksessa L. Hirvilahti, J. Kalliokoski, U. Nikanne & T. Onikki (toim.), *Metafora: Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin*, 33–59. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Tampere.
- Osipova, Elsa 2023. *Mikä ihmeen Hamas? Asiantuntija kertoo, millainen on Gazan kaistalla valtaapitävä järjestö, ja mitä se on tehnyt palestiinalaisnuorille*. YLE.
 [Verkkoartikkeli]. <https://yle.fi/a/74-20054414>. Luettu 19.1.2026.
- Paloheimo, Heikki 2017. *Presidentin ja hallituksen muuttuva vallanjako*. Teoksessa M. K. Niemi, T. Raunio & I. Ruostetsaari (toim.), *Poliittinen valta Suomessa*, 160–192. Vastapaino, Tampere.

- Petteriorpo.fi. *Info: Kuka minä olen*. [Verkkoartikkeli]. <https://www.petteriorpo.fi/petteri-2/>.
Luettu 18.11.2025.
- Pulkkinen, Tuija 1990. *The Problem of the Acting Subject in Political Theory*. Teoksessa S. Hänninen – K. Palonen (toim.), *Texts, Contexts, Concepts: Studies on Politics and Power in Language*, 35–39. Gummerus Printing, Jyväskylä.
- Ruostetsaari, Ilkka 2017. *Poliittisten instituutioiden valta talouden suhdanteissa*. Teoksessa M. K. Niemi, T. Raunio & I. Ruostetsaari (toim.), *Poliittinen valta Suomessa*, 31–57. Vastapaino, Tampere.
- Saraviita, Ilkka. *Pääministeri*. Tieteen termipankki. [Verkkoartikkeli].
https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:pääministeri/laajempi_kuvaus. Luettu 10.11.2025.
- Shapiro, J. Michael 1990. *Language and Power: The Genealogical Perspective*. Teoksessa S. Hänninen – K. Palonen (toim.), *Texts, Contexts, Concepts: Studies on Politics and Power in Language*, 12–21. Gummerus Printing, Jyväskylä.
- Suomi.fi. *Valtion ylimmät toimielimet*. [Verkkoartikkeli].
<https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-osallistuminen-yhteiskuntaan/oikeusturva-ja-kuluttajansuoja/opus/nain-julkinen-hallinto-toimii/valtion-ylimmat-toimielimet>. Luettu 13.11.2025.
- Tieteen termipankki. *DNA*. [Verkkoartikkeli].
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Biologia:DNA>. Luettu 16.12.2025.
- Tieteen termipankki. *Oppositio*. [Verkkoartikkeli].
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:oppositio#oppositio>. Luettu 12.11.2025.
- Tieteen termipankki. *Politiikka*. [Verkkoartikkeli]. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Valtio-oppi:politiikka>. Luettu 11.11.2025.

Kielitoimiston sanakirja:

- Hapertua*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/hapertua>.
- Hillitä*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/hillitä?searchMode=all>.
- Kaliiperi*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kaliiperi?source=suggestion>.
- Kasvaa*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kasvaa?searchMode=all>.
- Kasvattaa*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kasvattaa?searchMode=all>.

Kehäkettu. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kehäkettu>.

Kenttä. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kenttä>.

Kiivas. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kiivas?searchMode=all>.

Kuri. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/kuri?searchMode=all>.

Käynnistyä. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/käynnistyä?searchMode=all>.

Käynnistää. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/käynnistää?searchMode=all>.

Käännö. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/käännö?searchMode=all>.

Luja. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/Luja?searchMode=all>.

Luotsi. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/luotsi>.

Maali. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/maali?searchMode=all>.

Mahalasku. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/mahalasku>.

Maltillinen. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/maltillinen?searchMode=all>.

Panostaa. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/panostaa?searchMode=all>.

Talous. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/talous?searchMode=all>.

Tinkiä. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/tinkiä?searchMode=all>.

Toimielias. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/toimielias?searchMode=all>.

Valtiopäivät. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/valtiopäivät>.

Vaatia. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/vaatia?searchMode=all>.

Vihreä. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/vihreä?searchMode=all>.

Aineistolähteet:

Kokoomus.fi. *Puheenjohtaja Orpon puhe vaaliristeilyllä.* [Verkkoartikkeli].
<https://www.kokoomus.fi/puheenjohtaja-orpon-puhe-vaaliristeilylla/>.

Kokoomus.fi. *Pääministeri Orpon puhe valtiopäivien avajaiskeskustelussa.* [Verkkoartikkeli].
<https://www.kokoomus.fi/paaministeri-orpon-puhe-valtiopaivien-avajaiskeskustelussa/>.

Kokoomus.fi. *Petteri Orpon puhe puoluevaltuustossa 7.6.2025.* [Verkkoartikkeli].
<https://www.kokoomus.fi/petteri-orpon-puhe-puoluevaltuustossa-7-6-2025/>.

Kokoomus.fi. *Puheenjohtaja, pääministeri Petteri Orpon puhe puoluevaltuuston kokouksessa 9.8.2025.* [Verkkoartikkeli]. <https://www.kokoomus.fi/puheenjohtaja-paaministeri-petteri-orpon-puhe-puoluevaltuuston-kokouksessa-9-8-2025/>.

Kokoomus.fi. *Pääministeri Petteri Orpon puhe ministeriryhmän kesäkokouksessa 18.8.*

[Verkkoartikkeli]. <https://www.kokoomus.fi/paaministeri-petteri-orpon-puhe-ministeriryhman-kesakokouksessa-18-8/>.

Kokoomus.fi. *Pääministeri Petteri Orpon puhe eduskuntaryhmän kesäkokouksessa 27.8.*

[Verkkoartikkeli]. <https://www.kokoomus.fi/paaministeri-petteri-orpon-puhe-eduskuntaryhman-kesakokouksessa-27-8/>.